

El Hip Hop com a eina pedagògica.

Roger Artigas i Roura
Treball Final de Grau
Tutora: Eulàlia Collelldemont
Grau en Educació Social
Curs 2021/2022

Índex

1. Presentació	3
1.1. Justificació	5
2. Procés de recerca i recollida d'informació:.....	7
2.1. Fonts i instruments	7
2.2. Organització de la informació.....	12
3. Marc teòric	14
4. Contextualització del centre	31
4.1. La situació urbana/territorial del centre o servei i les característiques socials, econòmiques i culturals de l'entorn.	31
5. Descripció i anàlisi del centre o servei	37
5.2. Organització i funcionament	41
6. Estudi dels i les educands del centre o servei	42
6.1. Característiques del/s col·lectiu/s de les persones ateses.....	42
7. Proposta acció educativa.....	43
7.1. Principis i objectius educatius que orienten l'acció.....	44
7.2. La pràctica educativa: metodologies d'acció socioeducativa	45
8. Conclusions.....	55
9. Reflexió	60
10. Referències bibliogràfiques.....	63
11. Annexos.....	65
11.1. Entrevistes	65
11.2. Diari de barricades	70
11.3. Fotografies dels tallers.....	82

“Comienzo creando, luego rapeando,
mientras tu, estas indagando,
sobre mi vida siempre criticando,
nene, me estas preocupando”

Fragment extret del vídeo del taller de rap.

1. Presentació:

El que es pretén amb aquesta investigació, és reflexionar sobre l'eficàcia del Hip Hop com a eina pedagògica i reflexionar sobre pedagogies menys usuals com són els tallers de rap i graffiti basant-nos amb la seva funcionalitat. Però aquesta investigació no és només és una recopilació d'informació teòrica sobre el Hip Hop, sinó que s'ha volgut anar més enllà, tot realitzant una pràctica d'uns tallers de Rap i de Graffiti.

Quan em plantejava el tema en què centraria el meu Treball de Final de Grau, vaig estar una mica perdut perquè tenia moltes idees disperses però em costava molt centrar-ho. Tenia clar que volia fer un treball que anés més enllà d'una recerca teòrica o d'una reflexió i investigació més. Tenia clar que volia aprofitar l'excusa del treball per poder evolucionar, aprendre i sistematitzar algun aspecte del món educatiu que fos especialment interessant per mi a nivell particular.

En el desenvolupament del treball m'ha servit de molta ajuda la intervenció de la tutora, l'Eulàlia Collelledemont, perquè ha tingut un paper decisiu en dos sentits, per una banda m'ha acompanyat i m'ha ajudat a centrar el tema, dotant-me dels recursos per impedir que me n'anés per les branques (cosa molt habitual en mi). I, m'ha ajudat sobretot a donar-li un contingut més consistent al treball.

En la primera etapa de la investigació, vaig haver d'anar reduint l'abast del treball i seguint les directrius de la tutora, concretar-lo en un camp de coneixement i d'acció més concret i molt més controlable i avaluable per mi.

Un cop arribat en aquest punt, vaig decidir que centraria el treball en l'anàlisi i el tractament d'unes eines educatives diferents, com són els tallers de Rap i Graffiti i la seva incidència en l'educació en l'àmbit de joventut. Després d'unes setmanes de reflexions i reunions, finalment la idea estava clara. El treball havia de centrar-se en la reflexió, l'anàlisi i l'estudi de l'eficàcia del Rap i el Graffiti en l'educació.

Tradicionalment aquestes han estat unes disciplines que s'han mogut en uns entorns estigmatitzats i en risc d'exclusió. A més, han estat unes disciplines molt basades en la imatge i en la comunicació oral, de manera que he tingut certes dificultats per trobar estudis i anàlisis teòrics seriosos que sostenien la seva eficàcia, però tot i així, s'ha pogut acudir a les reflexions en acció que fan els artistes i educadors.

Les preguntes que s'han plantejat respondre al llarg d'aquest treball són:

1. El Hip Hop com a eina pedagògica, realment és una pedagogia amb potència i amb recorregut?
2. Els tallers vinculats al Hip Hop, tenen un impacte holístic en la persona?
3. És el Hip Hop una pedagogia, apta i funcional per a tothom?

Així doncs, tenint en compte tot l'exposat anteriorment, l'objectiu principal del treball és:

1. Comprendre noves formes d'expressió, com el rap i el graffiti, com a eines educatives, trencant amb els estigmes de la cultura del Hip Hop i demostrar el seu potencial educatiu.

També com a objectiu secundari el treball busca:

2. Donar valor a la recerca i coneixement de persones que no estan a la universitat però creen coneixement.

En resum, la idea de fons del treball ha estat utilitzar el Hip Hop com a eina pedagògica i analitzar-ne els resultats en un taller pràctic

1.1. Justificació

A la meua història de vida, el rap i la cultura del Hip Hop han estat permanentment presents en el meu dia a dia. Durant la meua infància i sobretot adolescència, molts grups i la seua música m'han acompanyat i han influït en el meu procés maduratiu i han determinat certs aspectes del meu desenvolupament. Més endavant, el graffiti va agafar més consistència a la meua vida i ha tingut un impacte molt destacable a la meua manera de fer i ser. Sempre he tingut clar que el meu futur el volia decantar cap a l'àmbit educatiu, però no va ser fins que vaig haver de prendre la decisió d'estudiar a la universitat, que vaig saber que allò que volia cursar era Educació Social. A mesura que he anat cursant el grau, m'he adonat que el Hip Hop i l'educació social caminen horitzontalment. Tant una com l'altra, són eines transformadores tant per al canvi social que generen, com per a totes aquelles que la formen. Per tant, en el treball he volgut vincular un àrea d'interès personal important per mi, com és el Hip Hop en l'educació social.

En la fase prèvia al desenvolupament i realització del treball, estava convençut del poder educatiu dels tallers de Rap i Graffiti, perquè havia viscut situacions que tot i no ser tallers educatius en el sentit estricte de la paraula, sí que veia el poder transformador de les mateixes. La dificultat que suposava, era posar ordre en unes disciplines efímeres i tradicionalment anàrquiques en el seu funcionament aparent, ja que aquestes es basen en la improvisació, per la qual cosa, l'anàlisi, la reflexió i l'estudi de les mateixes, a vegades és complicat.

És difícil trobar estudis formals i avalats acadèmicament i fets amb un cert rigor per a ser contrastats d'aquestes disciplines. Però m'he adonat que el poder transformador rau en les pròpies persones, ja siguin educadores, artistes, músiques, etc. perquè el seu enginy d'incidir en les joves, és molt gran. Per tant, la seua capacitat educativa potser no ha passat per la universitat però si està ben dirigida, reflexionada i treballada pot ser un recurs molt potent.

Així cal dir que, si bé prèviament a començar la investigació tenia la sensació que seria un recurs eficaç, és amb la realització del taller que m'he convençut del poder educatiu que té el Hip Hop. Aquesta és una eina que d'entrada no genera barreres i rebuig a les

participants, la qual cosa és una manera molt positiva d'incidir ja que pots treballar els temes de fons que veritablement t'interessen a través d'una eina aparentment innocent. És evident que és una disciplina que permet arribar directament i molt fàcilment a determinats col·lectius tancats a altres tipus d'estímuls com per exemple classes més formals. En aquest sentit, la meua idea de fons era treballar i reflexionar sobre el poder d'aquesta eina més informal en l'educació social d'aquests col·lectius.

Sempre he pensat que la creativitat és un sentiment que tant el sistema educatiu com la societat tendeix a reprimir. Dins del sistema educatiu és lògic fins a cert punt, que es reprimeixi aquesta creativitat en general, perquè es prioritza el bon funcionament dels grups i l'assoliment d'uns objectius educatius. El professorat té un temps limitat i uns recursos determinats per assolir uns objectius taxats per l'administració educativa. Per tant, la creativitat moltes vegades pot ser un problema perquè es desvia dels objectius, dispersa l'atenció i requereix, no ens enganyem, un esforç suplementari per part del professorat per reconduir aquesta conducta cap als objectius fixats.

La societat cada vegada tendeix més a generar un pensament homogeni, a no fomentar el pensament crític, a potenciar els estereotips de persones i reprimir les diferències, unificant els gustos i aficions. Ens trobem en un moment que des d'un punt de vista polític i social hi ha una certa involució respecte els drets individuals. Això ho veiem clar amb el tema de la llei mordassa, l'espionatge d'estat, la persecució de còmics i humoristes pels seus acudits, la discussió sobre la memòria històrica, les limitacions de la llibertat d'expressió, les persecucions de músics per les seves lletres, l'aparició de l'ultra dreta i la seva quota representativa d'òrgans de govern en diferents comunitats autònomes, la permanent discussió sobre drets socials que ja semblaven assolits com el dret a l'avortament, les lleis LGTBI, la violència masclista, etc. Per tant, estem vivint en un moment en què la creativitat està com a mínim qüestionada i això topa amb la idea de l'homogeneïtzació social existent, ja que avenços socials instaurats ara fa 40 anys ara són qüestionats.

2. Procés de recerca i recollida d'informació:

2.1. Fonts i instruments

En aquest treball s'ha utilitzat la metodologia qualitativa, realitzant entrevistes i observacions, tenint en compte les dues vessants que participen en les accions educatives. El punt de vista de l'educadora i el punt de vista de l'educand. S'ha escollit realitzar una metodologia qualitativa perquè entre altres qüestions, amb aquest treball es volia explorar, descriure i comprendre el comportament i els aprenentatges de les educands envers els tallers de Hip Hop. Així mateix, es pretenia investigar i demostrar l'eficàcia dels tallers en la globalitat de la persona, exposant el seu potencial educatiu i trencar amb els estigmes que té aquesta cultura.

Al mateix temps s'ha plantejat la metodologia qualitativa per desenvolupar aquesta investigació, perquè no només s'ha tingut en compte un únic factor d'estudi, sinó que s'ha tingut en compte la importància del context per al seu desenvolupament. Tal i com ens diu en Boar (apartat 11.1 d'annexos), *el context individual és vital per entendre la vida i el desenvolupament d'una persona*, igual que en els tallers de Hip Hop i les praxis educatives, no tenir en compte aquest aspecte, és igual a no tenir en compte certs comportaments que determinen directament la conducta i el desenvolupament de les accions. És en aquest sentit, on es tindrà en compte el criteri de les professionals que acompanyen paral·lelament a les educands, ja que la seva opinió té un gran potencial crític envers els tallers i la percepció d'aquests, en les educands. Seguint les línies de Luis Alberto Escudero, (Escudero, 2013) sovint les professionals que acompanyen en els tallers, més enllà de la pràctica educativa que desenvolupen, des del punt de vista de les educands, són un referent adult el qual és molt convenient tenir en compte a l'hora d'interactuar o realitzar intervencions socioeducatives amb elles.

Per altra banda, en aquest treball s'han utilitzat diferents formes de recerca d'informació:

Primerament per la part de conceptualització, s'ha accedit a documents, arxius i entrevistes en línia disponibles i creades a propòsit (la transcripció de les entrevistes a la Lady R, a l'Erik Urano, en Bryan Vit i en Boar (es troben en l'apartat 11.1 d'annexos) que han sigut referents per a mi. Amb la finalitat de trencar els prejudicis de la cultura del Hip Hop i demostrar el seu potencial i la seva eficàcia educativa. Per altra banda, en

aquesta investigació s'ha volgut donar valor a la recerca i coneixement de persones que no estan a la universitat, però creen coneixement en relació a la cultura.

Seguidament, per poder realitzar la part pràctica, que implica un taller d'acció socioeducativa basat en el Hip Hop, s'ha utilitzat la observació participant i no participant. Amb la finalitat d'obtenir una visió heterogènia de la pràctica, tenint en compte l'opinió i les reflexions de les dues vessants que hi participen.

L'instrument principal que s'ha utilitzat per la recollida d'informació en aquest treball ha estat les entrevistes i l'observació participant i no participant. Llavors, els instruments secundaris que s'han fet servir per complementar i afavorir aquest treball són: la investigació a través de la lectura, és a dir tota aquella recerca de llibres, articles, revistes, diaris o material útil per l'extracció de dades, també s'han utilitzat les converses amb les participants i les professionals dels tallers, i l'experiència en les pràctiques i en totes les altres intervencions socioeducatives que ja s'han realitzat.

Entrevistes

En aquest treball, s'ha volgut donar valor a la recerca i coneixement de persones que no estan a la universitat però creen coneixement. És molt important, no només donar veu a perfils acadèmics, i més, quan parlem d'una cultura urbana on precisament la institució no en forma part. Malgrat això, es tindran en compte diferents opinions, tant de gent acadèmicament formada, com la de gent no formada, amb la finalitat d'obtenir un ventall d'opinions diverses i enriquir el contingut del treball. Per tant, he cregut oportú realitzar les entrevistes següents:

- Entrevista a Lady R¹ – Le Secteur R. Historiadora i divulgadora d'històries vinculades al Hip Hop a Crypta Magazine, Youtube i Instagram.
- Entrevista a Erik Urano². Cantant, músic i productor de Valladolid.
- Entrevista a Bryan. Raper i estudiant de la cultura del Hip Hop, i creador i impulsor del primer arxiu de Hip Hop d'Alemanya a Heidelberg.
- Entrevista a Boar. Escriptor de Graffiti i productor musical de Girona.

---

¹ https://www.youtube.com/watch?v=cC_WBqfpVIw&ab_channel=LadyR-LeSecteurR

² https://www.youtube.com/watch?v=MsjtVqBoFlk&ab_channel=RealAndCalle

A l'hora d'escollir les participants de les entrevistes, es va buscar un perfil variat però que totes tinguessin un denominador en comú, la implicació amb el moviment cultural del Hip Hop. Malgrat això, no només es va partir des d'aquesta premissa, sinó que també es va buscar que aquestes estiguessin compromeses a nivell de participació o divulgació de la cultura i que personalment considero referents en l'àmbit de coneixement i història del moviment cultural.

El tipus d'entrevistes que s'han realitzat en aquest treball són semi-estructurades, a través d'un guió prèviament preparat conformat per cinc preguntes tancades. S'ha escollit aquest tipus d'entrevista per tal de poder aconseguir diferents opinions de les participants i poder extraure diferents informacions sobre un mateix objecte d'estudi. Cal assenyalar que, un cop es van haver realitzat les entrevistes, i després d'estar llegint i analitzant el que s'havia contestat, vaig trobar a faltar una pregunta oberta per concloure l'entrevista. Malgrat que les entrevistes eren tancades, hagués estat interessant realitzar una última pregunta on les persones entrevistades es sentissin lliures i donessin la seva opinió en relació al treball i el seu contingut, i que tinguessin un espai on aportar qualsevol comentari. Aspecte que considero que és interessant tenir-ho en compte per la propera vegada i realitzar un procés maduratiu més extens a les preguntes abans d'enviar-les als participants.

Observació

Per altra banda, l'observació ha estat una eina molt rellevant en aquest treball, ja que ens ha ajudat a veure i escoltar el comportament i les opinions de les participants dels tallers. Quan es tracta de tallers vinculats amb el Hip Hop, la tasca d'observar és primordial per entendre'n el funcionament i veure el rol de les participants. També, al estar en tercera persona durant els tallers, ajuda a conèixer i veure el comportament de les participants, facilitant un possible futur vincle amb elles, es pot interpretar els diferents comportaments de les participants per així obtenir un punt de vista més empíric de la pràctica realitzada, permet oferir una visió objectiva i externa del desenvolupament dels tallers, atorga observar quines són les mancances o punts forts de la praxis, deixa aportar millores per al seu pròxim desenvolupament, etc.

En aquest sentit, tant en la realització del treball com en la pràctica educativa, s'ha donat valor no només en el resultat sinó que s'ha tingut en compte el procés d'aquest. Sovint en les tasques educatives es realitza una pràctica amb la finalitat d'un resultat positiu per la

persona deixant de banda el procés com un fet secundari. Precisament en aquest treball, s'ha procurat donar valor a cada pas que ha anat succeint com a únic i irrepètible, no només obtenint una mirada cap al resultat, sinó cap a la construcció d'un procés holístic. En la pràctica educativa l'observació ha estat bàsica, perquè s'ha pogut seguir el procés de l'acció progressivament deixant de banda l'objectiu final. Centrant-se en el bon desenvolupament del taller, finalment s'ha obtingut un resultat més positiu del que s'esperava.

Seguint la línia de l'observació, cal destacar que des de Heal Hop, en aquest taller s'ha contractat a l'empresa Ames Films per tenir una filmació del procés i resultat del taller. És interessant tenir en compte el punt de vista de la filmadora, ja que apareix un altre estil d'observació a tenir en compte en l'avaluació i reflexió del post-taller. És curiós tenir aquest altre punt de vista, perquè et permet comparar l'observació educativa que realitza tu com a educadora i l'observació no participant que realitza la persona que fa la filmació. Es pot arribar a conèixer i percebre detalls, moments, accions que des del punt de vista d'educadora t'has perdut.

Vinculant-ho amb la cultura del Hip Hop, podem fer una metàfora amb l'element del graffiti, en el sentit que realitzar aquest tipus d'accions com és un taller de rap, d'alguna manera és efímer, i realitzant una filmació crees un arxiu que pot transcendir en el temps. Igual que el graffiti, que és la representació d'una idea mental, que s'acaba representant físicament en un espai i temps. És molt interessant en la pràctica educativa tenir la ment oberta per vincular i crear xarxa amb altres recursos que puguin donar un sentit a la pràctica educativa, no essent imprescindiblement recursos educatius. Saber observar i tenir la ment desperta per trobar vinculacions que puguin enriquir les teves accions al final fomentarà una millora de la teva pràctica socioeducativa.

En aquesta mateixa línia, gràcies a les *Pràctiques III*, que es van poder realitzar a *La Fera Ferotge*, una cooperativa d'iniciativa social sense ànim de lucre que es dedica a prestar serveis educatius d'atenció a les persones. Vaig tenir l'oportunitat de participar amb l'entitat, que em va presentar l'ocasió de realitzar observacions participants i no participants en les sessions programades que ofereixen les educadores del centre. Per tant, l'experiència i els coneixements que es van poder adquirir en aquest àmbit, van ser molt positius i va permetre efectuar una visió en primera persona de les diverses accions socioeducatives que es duïen a terme. Per altra banda, es va poder observar i endinsar-se

en la realitat de moltes joves en risc d'exclusió social, que participen activament en molts tallers d'àmbits diferents, així oferint una observació molt variada i enriquidora per contrastar amb els tallers de Hip Hop. De fet, és en el transcurs d'aquestes pràctiques que vaig poder fer un acompanyament a les joves que estaven participant a un projecte d'inserció laboral i vaig poder fer una anàlisi i realitzar una intervenció educativa d'un taller de Graffiti ³ basat amb valors i en l'aprenentatge de competències. I també és durant l'estada a l'entitat que vaig realitzar un *Diari de Barricades* (a l'apartat d'annexos 11.2.) on narro més detalladament les meves vivències i experiències dins de la *Fera*. Realitzar un Diari de Barricades és molt interessant en la pràctica educativa perquè et dona constància dels detalls del dia a dia, i de cara al futur podràs consultar i obtenir una visió més completa de la teva praxis educativa. Per tant, he pensat que és interessant afegir-lo en aquest treball perquè forma part de la meua formació i realització en la pràctica pedagògica dels tallers vinculats al Hip Hop.

---

³ A l'apartat d'Annexos hi ha les fotografies del taller.

2.2. Organització de la informació

Per fer l'anàlisi d'aquesta recerca, m'he basat en el procés de categorització en el qual he escollit les dades més rellevants basant-me amb els objectius del treball. Les dades obtingudes les he categoritzat a través d'un sistema pràctic i entenedor, utilitzant el recurs que ofereix Microsoft Word en la forma de comentaris, per tal de simplificar i analitzar la informació obtinguda a través de les entrevistes.

- **¿El Hip Hop puede ser una herramienta educativa? ¿Crees que es una pedagogía potente? (Talleres basados en valores, talleres donde potenciar la creatividad, etc.)**

Bueno, yo creo que el hip hop puede ser una herramienta educativa en cuanto a que no deja de ser una expresión artística que tiene varias ramificaciones entre ellas pues está el baile, está la pintura, está cantar digamos, producir, es muy interesante porque es una un poco varias corrientes artísticas y eso ya le da cierta potencia. **Luego también es un arte creado de la nada, sin ningún tipo de medios con lo cual prácticamente cualquier persona independientemente de cual sea su posición socioeconómica puede empezar a hacer algo, es que me parece una herramienta pedagógica bastante potente además claro esta, que siempre ha sido el arte de la juventud entonces eso ya le da una fuerza intrínseca.**

- **¿Los talleres vinculados al Hip Hop, tienen un impacto holístico en la persona?**

Creo que los talleres vinculados al hip hop pueden llegar a tener un impacto holístico con la persona ya que digamos que, golpeando alguna manera al completo y como que lo abren varias vías por las que desarrollarse entonces a ese nivel de lo que sí que es holístico, creo que abre como varias vías por lo que hablaba antes de los distintos estilos artísticos como quizás ahí como que pueden otorgar cierta plenitud al individuo por abarcar más, por abarcar más quizás que otras corrientes otros talleres pedagógicos, entonces el nivel creo que sí que tiene un impacto holístico

- **¿Crees que las redes sociales han tenido un impacto negativo o positivo en el Hip Hop?**

Creo que la redes sociales han tenido un impacto, al final las redes sociales pues eso son como la droga o como la tecnologías es depende del uso que les demos, entonces digamos que la redes sociales han tenido un impacto positivo ya que han anulado el concepto de espacio y en algunos casos el tiempo en la comunicación entre personas, lo cual es muy

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusiasme.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Roger Artigas
Influència en les joves.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Roger Artigas
Impacte holístic en la persona.

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusiasme.

Roger Artigas
Influència en les joves.

Roger Artigas
Influència en les joves.

Exemple de categorització. Font pròpia.

Després d'analitzar les opinions obtingudes per les entrevistes les he categoritzat amb quatre conceptes representatius:

- **Potencial educatiu del Hip Hop.**

- **Hip hop can be an educational tool? You think it's a powerful pedagogy? (Settlers based on values, workshops to enhance creativity, etc.)**

Hip hop is education. **It's a philosophical practice of living and learning, individually and together with others. It's about sharing and improving knowledge, skills and attitudes regarding life and communication. It's powerful because by practicing one or more of the elements, we become communication experts and can change individual and social ways of thinking, acting and living.**

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Roger Artigas
Impacte holístic en la persona.

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusiasme.

Entrevista completa a Bryan Vit, a l'apartat d'annexos 11.1. Font pròpia.

- Impacte holístic en la persona.

- ¿Los talleres vinculados al Hip Hop, tienen un impacto holístico en la persona?

Creo que los talleres vinculados al hip hop pueden llegar a tener un impacto holístico con la persona ya que digamos que, golpeando alguna manera al completo y como que lo abren varias vías por las que desarrollarse entonces a ese nivel de lo que sí que es holístico, creo que abre como varias vías por lo que hablaba antes de los distintos estilos artísticos como quizás ahí como que pueden otorgar cierta plenitud al individuo por abarcar más, por abarcar más quizás que otras corrientes otros talleres pedagógicos, entonces el nivel creo que sí que tiene un impacto holístico

Roger Artigas
Impacte holístic en la persona.

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusiasme.

Roger Artigas
Influència en les joves.

Entrevista completa a l'Erik Urano, a l'apartat d'annexos 11.1. Font pròpia.

- Potenciar la creativitat i l'entusiasme.

- ¿El Hip Hop puede ser una herramienta educativa? ¿Crees que es una pedagogía potente? (Talleres basados en valores, talleres donde potenciar la creatividad, etc.)

Bueno, yo creo que el hip hop puede ser una herramienta educativa en cuanto a que no deja de ser una expresión artística que tiene varias ramificaciones entre ellas pues está el baile, está la pintura, está cantar digamos, producir, es muy interesante porque es una un poco varias corrientes artísticas y eso ya le da cierta potencia. Luego también es un arte creado de la nada, sin ningún tipo de medios con lo cual prácticamente cualquier persona independientemente de cual sea su posición socioeconómica puede empezar a hacer algo, es que me parece una herramienta pedagógica bastante potente además claro esta, que siempre ha sido el arte de la juventud entonces eso ya le da una fuerza intrínseca.

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusiasme.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Roger Artigas
Influència en les joves.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Entrevista completa a l'Erik Urano, a l'apartat d'annexos 11.1. Font pròpia.

- Influència en les joves.

- ¿Crees que las redes sociales han tenido un impacto negativo o positivo en el Hip Hop?

Las redes sociales, como todo, impactan de una forma u otra según el uso que cada uno le de. Como herramienta es increíblemente buena, porque te da acceso a mucha información directa de artistas determinados, cuentas especializadas que dan información que de otra manera sería complicada de encontrar, testimonios de los propios agentes activos o que fueron activos en el panorama...

Roger Artigas
Influència en les joves.

Entrevista completa a la Lady R, a l'apartat d'annexos 11.1. Font pròpia.

Un cop les entrevistes s'han realitzat i tota la informació ha estat categoritzada, s'ha reflexionat sobre les dades obtingudes, contrastant l'opinió de les participants juntament amb el marc teòric per tal de fonamentar i enriquir el contingut del treball. Les persones seleccionades per realitzar les entrevistes van ser escollides amb la finalitat que poguessin aportar opinions diverses i variades entre elles, per tal de conèixer diferents punts de vista d'una mateixa cultura.

3. Marc teòric

En aquest treball es presenta una proposta fins ara poc usual en l'àmbit de la pedagogia clàssica, per això, i per poder fer la narració que es desenvolupa a partir del treball de camp, hi ha alguns conceptes que són imprescindibles de descriure ja que formen part del propi àmbit d'acció. Aquests són el de Hip Hop; Graffiti; DJ; Break Dance i MC.

El terme *Hip Hop*:

El *Hip Hop* és un moviment cultural que va néixer a la dècada dels 70 als carrers del districte del Bronx, a Nova York, com a resposta a l'opressió que majoritàriament vivien els ciutadans afroamericans del barri.

En aquella època, el govern va voler parar un moviment que venia molt fort dels anys cinquanta i seixanta, que era el moviment pels drets dels afroamericans. En aquella època, es va passar de tot aquest gran moment polític revolucionari, a què l'FBI organitzés el COINTELPRO, un programa il·legal, que sense entrar en detall, bàsicament es va dedicar a eliminar tots els partits que fossin de nacionalisme afroamericà, més concretament pels moviments més potents que en aquell moment eren els Panteres Negres i la Nació de l'Islam.

Arran d'aquesta intervenció es va aconseguir diluir aquest moviment, i el lloc que ocupaven socialment aquestes accions, el van ocupar les "pandilles", que van convertir-se amb l'autoritat absoluta del barri. Aquest canvi és molt significatiu, ja que es va passar d'un moviment molt potent, a diluir-se, i el barri es va topar amb la droga i la violència. Al mateix temps, el barri a sobre d'estar ple de traficants, gent amb drogodependència, "pandillers", delinqüents, etc. va aparèixer la figura dels incendiàries. En aquest moment, la gent es dedicava a contractar persones perquè els cremessin les seves pròpies cases i poguessin obtenir l'assegurança. Arran d'aquesta nova epidèmia d'incendis al Bronx⁴, els polítics van aprofitar l'ocasió i van manifestar que si les persones afroamericanes i llatinoamericanes cremaven les seves cases, era perquè realment no volien una casa ni volien millorar.

El govern d'aquell moment, de Richard Nixon, va aparèixer com el que s'anomena una negligència benigna, que va anar retallant i retallant recursos del barri, fins a arribar a

---

⁴ https://www.youtube.com/watch?v=AtI-En92Xso&ab_channel=TheBerlin09

tancar set brigades de bombers, en un moment on hi havia una epidèmia molt gran d'incendis. Enmig de tot aquest caos, les persones del barri no tenien cap culpa ni cap espai on poder-se divertir, ja que havien tancat tots els locals i no hi havia cap altre lloc on anar. Arran d'aquestes carències, la forma que van trobar per divertir-se, va ser realitzar festes al carrer, i així és com va néixer el Hip Hop.

El Hip Hop està representat per quatre *elements*⁵ que el representen: el Graffiti, DJ, Rap i Brake Dance. Totes ells tenen en comú que són les expressions artístiques que harmonitzen la cultura. Com apunta Lady R⁶, el més interessant d'aquest gènere musical i cultural, és aquesta part social que moltes vegades retrata degut al seu origen. Malgrat que no sempre el rap parli de problemes socials és alguna cosa que ve donada de la mà per la seva naturalesa.

Dez i Crew al 1983. Fotografia per Henry Chalfant.

Originalment el **DJ o Disc-Jockey**⁷ creava i reproduïa pistes musicals amb poc més que una taula de mescles, dos plats i uns vinils. La figura del DJ és part fonamental dins del

---

⁵ Els elements del Hip-Hop són els quatre pilars amb els quals es basa la corrent urbana.

⁶ Lady R en el vídeo “El Rap francès i espanyol amb Lady R” a Youtube. (consulta el link en la bibliografia).

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=8v90ZBBpzys>

rap. A les Jams ⁸o a les Blockpartys ⁹ era qui s'encarregava de crear l'atmosfera en què els B-boys ballaven Break Dance o els rapers o MC's deixaven anar les seves rimes fent així de Speakers o animadors de la festa.

Blockparty del Bronx¹⁰. Fotografia per Henry Chalfant.

L'**MC** ¹¹(Mestre de Cerimònies) és la persona que interpreta el gènere musical conegut com a rap, que va néixer influenciat pel Soul i el Funk. Els Rapers o MC's fan servir la lírica per transmetre la seva opinió social i el seu inconformisme en un context de lluita de classes. Posteriorment, el rap ha anat albergant moltes temàtiques diferents, des dels enfocaments més espirituals als més superficials i materialistes.

Public Enemy a l'escenari el 1990. Fotografia per Joe Hughes.

---

⁸ És una trobada informal d'improvisació musical.

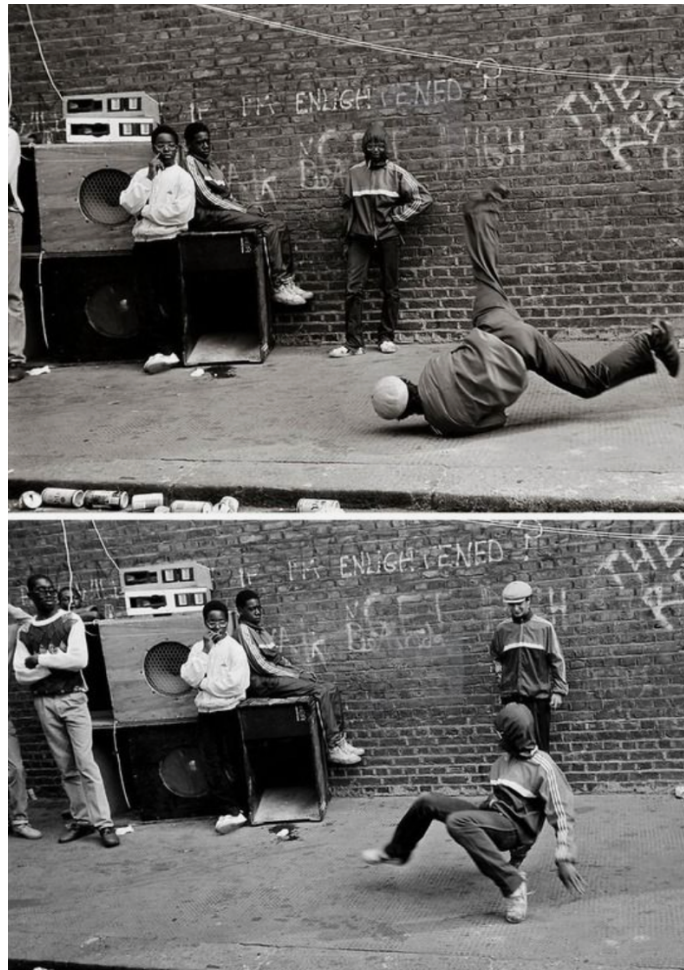
⁹ Era una festa pública en un barri sense demanar cap permís, on s'hi feien actuacions musicals, es podia ballar, cantar, etc.

¹⁰ Imatge del que es considera una de les primeres Blockpartys.

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=ta3srWr4sJQ>

El **Break dance** ¹²és un estil de dansa urbana que va sorgir arrel de ballar els ritmes que punxaven els DJ's. És la disciplina del Hip Hop que s'expressa ballant i les persones que practiquen aquests balls reben el nom de B-boys. Aquests, per realitzar els seus balls ballen qualsevol gènere musical però sovint són cançons de Rap.

London, 1996. Fotografia per Adrian Boot.

El **Graffiti** ¹³és una disciplina artística que ja existia abans de l'emergència del Hip Hop com a cultura. Consisteix en pintar amb aerosols, una mateixa paraula sovint representativa per la firma anònima del seu autor (AKA), en qualsevol superfície de manera il·legal, des de murs, persianes, vagons de tren i metro, carreteres, etc. Amb la finalitat d'adquirir el reconeixement i el respecte dels entre iguals.

¹² https://www.youtube.com/watch?v=LCmshdKGono&ab_channel=SoniaGignac

¹³ https://www.youtube.com/watch?v=DOK8IFJ_mwY&ab_channel=graffitiandrew

Dondi al metro de Nova York. Fotografia per Martha Cooper.

Després d'aquesta breu introducció en els conceptes elementals del Hip Hop, a continuació el Marc Teòric:

Hip Hop com a eina educativa

Quan presento el Hip Hop com a eina educativa, em refereixo al potencial que té aquesta cultura urbana per captar l'atenció de les joves que en formen part. A partir d'haver captat la seva atenció es pot realitzar un acompanyament i influenciar. Concretament el rap té un potencial immens. És un gènere musical urbà que ha tardat el seu temps a ser estudiat com a disciplina d'estudi acadèmic i musical, però que a dia d'avui ha transcendit fronteres i és impossible negar que s'ha fet un gran lloc en el panorama musical mundial, així com en els estudis de ciències socials. A partir del seu ressò més recent, també han augmentat els programes socioeducatius, utilitzant el Hip Hop i les seves disciplines com a eina educativa. Precisament, el programa que es presenta en aquest treball de recerca, el *Heal Hop*, s'inscriu en aquesta línia.

Si mirem les causes de la seva acceptació entre el jovent, veiem que sovint, el rap està present en barris econòmicament i culturalment baixos, i el seu vocabulari és proper i directe. D'aquí que, quan s'han buscat noves formes de realitzar una labor educativa socialment profunda amb grups d'adolescents d'aquests barris, sovint s'ha vist que el Hip Hop s'hi ha adaptat de manera sorprenent. En aquesta línia es posiciona Núrí Chandler-Smith, professora de la universitat de Northeastern i Harvard, que afirma:

“Hip hop is a conduit for youth expression and a means for transforming the world through its social commentary. Because of this, and the tremendous influence hip hop has on the lives of young people on a global level, it can be used as an incomparable tool for education. Learning is more meaningful when it's not just about gathering knowledge of facts and figures that someone else thinks are important, but when you can see that the world you're learning about is your world. Students learning through hip hop become engaged in the material immediately because they can relate to it, because hip hop is the soundtrack of their existence.” (2007, p. 155)

Paulo Freire és un dels referents de l'autora mencionada en el llibre de “Spoken word”. El cita quan fa referència a la importància de la figura de l'educadora, perquè els estudiants puguin entendre i empatitzar amb les lletres i la cultura del Hip Hop. D'allò que ens alerta és de fer una mirada a la història i a l'etimologia d'aquesta paraula:

“In order for students to study hip hop texts and perform their spoken word poetry, cultural workers like Freire emphasize that we must first explore the history of hip hop and the spoken word movement by introducing students to the origins and culture of both hip hop and spoken word. Freire believed that freedom begins with the recognition of a system of oppressive relations and with the realization of one's own place in that system. Incorporating hip hop and spoken word as critical pedagogical tools in the classroom enables members of an oppressed group to develop an awareness or critical consciousness of their situation as a beginning point of liberating and emancipatory change. This liberating practice requires reflection and action, as well as interpretation and change. In the classroom, Freire's critical, liberatory pedagogy translates into the deconstruction and

interpretation of hip hop texts that transcends to praxis in the form of performance (spoken word) poetry.” (2007, p. 155)

I aprofitant l'aparició de Paulo Freire, cito un altre fragment del llibre “Spoken word”, on argumenta que el Hip Hop dona la possibilitat a totes les persones de poder fer valer el seu dret i responsabilitat no només de llegir, comprendre i transformar les seves pròpies experiències, sinó també de reconstituir les seves relacions amb la societat mitjançant l'escriptura per poder expressar i interpretar aquestes experiències:

“Based upon the philosophy of Brazilian philosopher, Paulo Freire, hip hop and spoke word poetry is just one example of a cultural literacy that, as a political discourse, all people can assert their right and responsibility not only to read, understand, and transform their own experiences but also to reconstitute their relationships with the wider society by writing, voicing, and performing these experiences. All four original elements of hip hop culture (graffiti art, DJing, rhyming, and breaking) can be considered postmodern texts that can be deconstructed, critiqued and analyzed because of their creative, energetic, and expressive nature, as well as their empowering potential to excite crowds whether it be visually, verbally, kinesthetically, or auditorily. For example, graffiti art is a postmodern text because of its constantly changing and creative means of expression. Furthermore, graffiti art expressed the untold story of oppressive social and living conditions.” (2007, p. 155)

Els drets i deures, en determinats contextos, sobretot en àmbits socioeconòmics i socioculturalment baixos, es tendeixen a desatendre, per una banda des de la societat, ja que parteix d'una visió estigmatitzada d'aquests col·lectius i, per altra banda, també, des d'elles mateixes, ja sigui per factors formatius, culturals, econòmics o per desconeixença dels recursos, i això genera progressivament un procés d'inadaptació i d'exclusió social. Basat en la filosofia de Paulo Freire, en aquest text, s'evidencia el poder del Hip Hop com a eina per expressar-se. Freqüentment, partim des de col·lectius estigmatitzats, on la seva opinió és oprimida i no s'escolta ni es valora, ja sigui per la raça o la cultura de la qual formen part. A través dels elements que conformen el Hip Hop totes tenen l'oportunitat d'alçar la seva veu, donar la seva opinió, explicar la seva història, criticar el sistema que les envolta, en definitiva, defensar el seu dret. I això, a nivell individual i col·lectiu, és

una mostra del poder que donen les disciplines del Hip Hop, entre altres en fomentar autoreflexió i l'empoderament de la persona.

Educar a través de pedagogies al carrer

Avui dia quan parlem “d'educació”, sovint ens referim de manera exclusiva a l'aprenentatge escolar, com si només fos a l'escola on es duu a terme “de debò” l'aprenentatge. Sembla que l'educació fora de l'escola és un assumpte de sentit comú, no tan eficient, ni dirigit o controlat com ho és l'aprenentatge escolar. Les característiques de les maneres d'ensenyar i d'aprendre fora de l'escola comprenen altres aspectes que a l'escola no s'ensenyen, com ara valors, competències, formes d'organització social, adaptar-se a les necessitats existents, etc.

Per altra banda, des del punt de vista de l'educació social, fomentar espais i contextos on l'educació sigui l'arrel per aprendre, intercanviar, compartir i, per tant, enriquir la vida de les seves educands. Com assenyalen des de l'Institut Municipal d'Educació de Vilanova i la Geltrú, d'allò que es tracta és de fomentar una ciutat educadora, que aposti per l'educació (formal, no-formal i informal) com a eina de transformació social, mobilitzant el màxim nombre possible d'agents educatius que intervenen en tot el territori i que aquesta impliqui un compromís basat amb diversos principis com la inclusió i la igualtat d'oportunitats, convivència entre diferents cultures, promoure un estil de vida sustentable i saludable, etc.

La ciutat educadora està directament vinculada amb les pedagogies i l'educació de carrer, perquè aquest forma part de la ciutat i així ho destaca Jordi García:

“D'una banda, trobem la noció de «cultura urbana» que ens recorda que el «carrer» ha de ser un lloc democràtic (accessibilitat plena per a tothom) i un espai de llibertat i de socialització de primer ordre on podem trobar diferents practicants d'allò urbà com pot ser un educador i educadora social. Això sí: sempre ha de tenir el propòsit de convida i fer. De l'altra, la figura del flâneur esdevé una metàfora òptima per tal d'argumentar l'opció que el nostre agent educatiu no ha de ser simplement una antena de l'Administració pública al carrer (control social). En definitiva: ha de ser un subjecte que camina pertot arreu que sap llegir i interpretar el context urbà com si fos un llibre.” (García, J., pàg 17, 2012)

Cal tenir present però, que quan parlem d'educació al carrer és molt important i una labor bàsica l'anàlisi del context on et trobes, per desenvolupar la tasca educativa basada en aquest i no al revés. És un error en la pràctica educativa no adaptar-se a l'entorn on s'ha de realitzar l'acció, ja que cada entorn és molt singular i hi ha molts factors que l'influencien i determinen, per exemple començant des de la família i els amics, l'economia, les modes que van sorgint, la localització del barri o el poble, etc. A través de l'observació, com a tècnica per detectar les carències o els temes amb els quals posteriorment vols fer un treball, podem garantir millor i de manera més pertinent la pràctica. És amb els educands que l'educació pren sentit. En "*La dimensión educativa de la calle*", s'exemplifica molt bé la importància que tenen les pedagogies realitzades al carrer:

“La pedagogía urbana es una disciplina moderna que introduce nuevas formas de interpretar la relación entre el hecho educativo y el medio urbano, tomando al segundo como aquél entorno de referencia en el que se desarrolla el primero. Aquí se observa esta vinculación desde el marco de la Pedagogía Social, entendiéndola a ésta como la ciencia de la educación social” (Escudero, L., pàg. 10, 2013)

Així mateix, en aquest fragment de la "*Dimensión educativa de la calle*", es pot observar la importància de crear espais educatius a la ciutat per la ciutat. És molt important, sobretot en contextos o barris desfavorits econòmicament i socialment, generar espais oberts a totes, on tinguin la possibilitat de ser escoltades i implicades en alguna activitat en el seu propi entorn. Sovint es tendeix a desvaloritzar les persones d'aquests contextos, més quan no tenen formació. Les més joves, des de ben petites, ja estan al carrer, desfavorint certs aspectes, com podria ser la concentració i les responsabilitats, però per altra banda, accelerant molts altres valors com la lleialtat, el respecte i accelerant el seu procés maduratiu. Cal fomentar les polítiques d'intervenció social i comunitària per tal de trencar amb aquests estigmes i fomentar l'educació al carrer. *Luis Alberto Escudero Bejar* ho defensa així:

“En sí misma la ciudad se configura como lugar que la persona debe aprender a utilizar cuando se mueve por ella. Despierta la capacidad de crítica acerca de sus limitaciones e inconvenientes y el deber de participar en su transformación. Para ello

la ciudad tiene que posibilitar órganos de participación ciudadana en los que los habitantes tengan la oportunidad de hacer llegar ideas y alternativas para su mejora. En conjunto, el progreso hacia una ciudad que tenga como central el hecho educativo (convirtiéndola en ciudad educadora), requiere que las políticas socioeducativas implementadas dispongan de una variedad disciplinar de los profesionales que lleven a cabo su ejecución, coordinados de tal modo que se consolide una red abierta que proporcione la atención que asegure la formación integral de todos los individuos a lo largo de la vida y que permita aprovechar el gran valor pedagógico extraíble del medio urbano.”

És molt important, per tant, en l'educació de carrer, i sobretot en barris desafavorits o estigmatitzats, facilitar a través de les pràctiques educatives el coneixement i l'accés a tots aquells drets i recursos que l'individu té com a persona que viu en societat, ja que sovint, en aquest tipus de contextos, la baixa formació i escolarització limita les possibilitats de conèixer i accedir a la informació o els recursos on s'exposen.

Per altra banda, l'estigmatització que tenen aquests col·lectius des dels òrgans de govern, fomenta l'exclusió dels barris on es tendeix a dirigir-hi menys recursos, ja sigui en projectes de remodelació arquitectònica de parcs o espais públics, projectes de lleure per les més joves, projectes de cohesió al barri, etc. Això provoca, progressivament, un deteriorament encara més greu d'aquests contextos. Els tallers de graffiti que s'han realitzat en aquest treball de recerca, són una evidència de la importància que tenen aquests projectes en el desenvolupament comunitari. Així ho argumenta Luis Alberto Escudero Bejar:

“Los proyectos de desarrollo social comunitario constituyen un proceso social en el que predomina la dimensión educativa y de valores, que procura que los miembros de la comunidad reconozcan sus derechos y responsabilidades a la vez que promueve su participación activa. El objetivo general es la mejora de la calidad de vida y el bienestar de todos los implicados. Por tanto, es básica la formación y dinamización del conjunto de la comunidad para que desde su seno se convierta en la protagonista de la resolución de sus diferentes problemáticas.” (Escudero, L., pàg. 14, 2013)

En relació al fragment que cito a continuació, on ens parla de convertir-se en un referent adult positiu per l'educand, és molt convenient destacar que a l'hora d'interactuar o realitzar intervencions socioeducatives amb elles, s'ha d'actuar amb molta consciència, perquè és fàcil traspasar la fina línia de voler fer un acompanyament referent, a partir d'una posició paternalista i modelar a l'educand perquè assoleixi el que tu creus que és el més indicat.

“Convertirse en un referente adulto positivo, porque en la mayoría de los casos los chavales no tienen este tipo de referentes en sus casas” (Informante 6). El educador debe servir de modelo para el menor de como conducirse en la vida. Se pretende que mediante su acompañamiento y presencia constante, el individuo modele su conducta a partir del ejemplo recibido.” (Escudero, 2013)

Al final, les pedagogies de carrer van molt lligades amb l'educació no formal, i és molt important destacar, que a diferència dels altres tipus d'educació, la formal i la informal, aquestes pedagogies es desenvolupen en un context on generalment són barris, places, o llocs no institucionalitzats, on la posició autoritària de les persones que eduquen, no tenen un pes molt rellevant. Esdevenir una referent, és un dels objectius, per poder realitzar un acompanyament i oferir-les una mirada realista de les problemàtiques existents i poder-les oferir una visió externa, sincera i sense prejudicis ni condicionants. En aquest sentit, Luis Alberto Escudero Bejar afirma que:

“el educador de calle busca ofrecer una perspectiva realista acerca de las problemáticas que afectan al menor y del conjunto de comportamientos negativos que mantiene. Al mismo tiempo, se intenta mostrar las dificultades que puede provocar en su situación personal si continúa adentrándose en determinadas dinámicas y no se compromete para iniciar una transformación. Mediante una comunicación cercana, espontánea y directa, la cuestión es “[...] hacerles ver que lo que están haciendo es negativo y porqué. Que si siguen por ese camino la situación va a empeorar. (...) Y luego enseñarles que existen otras alternativas, que tienen a mano pero que no se han parado a considerar o que creen que no son para ellos” (Escudero, 2013)

Així doncs, és molt important tenir en compte el context a l'hora de realitzar les intervencions educatives i més en aquest tipus de col·lectius. A la joventut, el context que freqüentes et determina especialment, i moltes joves, senten que el barri, algun carrer o alguna placa, per moltes d'elles el reconeixen com a casa seva, ja sigui per les experiències viscudes, les hores invertides o amb la gent amb qui es reuneixen.

En l'educació social es parla molt de la creació del vincle afectiu, per tal de poder-te apropar i acompanyar a alguna jove. Per desenvolupar aquest vincle, és de vital importància estar o generar un espai segur i de confiança, on la persona amb la que estiguis pugui sentir-se a gust. Amb els col·lectius que sovint es tracta des de l'educació social, molts d'ells venen amb prejudicis perquè han estat jutjats i estigmatitzats per les institucions i la societat en general. Així doncs, aconseguir que aquestes persones arribin a connectar i confiar és un repte. La figura de l'educadora, al no estar "formalitzada" tendeix a facilitar la creació del vincle, i que la figura de l'educand, no et vegi com una persona autoritària la qual et pot jutjar o castigar. Tal com apunta Luis Alberto Escudero Bejar:

“El educador es un profesional de la intervención social que actúa de forma inversa a la ejercida de modo habitual desde los centros más formales. Acude al encuentro de los jóvenes en contextos de socialización en los que predomina la informalidad y espontaneidad, sirviendo de guía y apoyo en sus procesos de formación y canalizando las necesidades y demandas que no formulan de forma explícita por otras vías.”
(Escudero, 2013)

Potenciar creativitat

El concepte de creativitat ha anat evolucionant a través del temps, fins convertir-se en una de les habilitats humanes fonamentals i un fenomen indispensable en l'educació. El que es pretén amb aquest treball és veure i demostrar la importància que té en la vida de les persones. La creativitat es sol atribuir a l'àmbit artístic i el que es vol demostrar en aquesta investigació és la importància d'aquesta competència en l'àmbit socioeducatiu.

Quan parlem de creativitat és un concepte que està compost per moltes qualitats que el defineixen. Algunes d'elles són la innovació, la flexibilitat mental, la curiositat i l'originalitat. Concretament, l'originalitat, segons Mª Teresa Martín González y Enrique Marín Viadel, professors de la UNED és:

“el rasgo inconfundible de lo único, de lo irrepitable; y que algo sea original implica que sea diferente, que no tenga precedentes. Si tuviéramos que reducir a una sola palabra la concepción de creatividad, éste sería el vocablo que utilizaríamos.” (2010, pàg. 273)

Quan pensem en crear, generalment es pensa en inventar alguna cosa material, com per exemple un moble de fusta, un punt de llibre, una figura... Però en canvi, en un àmbit educatiu, fomentar una bona relació al grup, crear un bon vincle entre les iguals, aconseguir prendre una decisió conjunta... també és crear alguna cosa, malgrat que no es pugui tocar. En l'educació, és important afavorir tant l'estudi com el desenvolupament de la creativitat, ja que no només millora el desenvolupament de la salut emocional, sinó que també accentua l'autoestima i augmenta la valoració personal, ja que et permet provar idees i posar-les en pràctica. Al mateix temps, en el desenvolupament d'accions socioeducatives, s'ha de tenir en compte la diversitat de les persones i aprofitar-la per propulsar i potenciar les seves fortaleces. En aquest mateix sentit, Sonia Vázquez, argumenta que:

“Es necesario educar en la creatividad para tener hombres y mujeres que cuestionen la realidad y den respuestas novedosas. Así, habrá personas creativas, originales, flexibles, expresivas, reflexivas, competentes, innovadoras que fortalecerán la capacidad de encontrar soluciones creativas.” (2021, pàg. 5)

Coincidim amb elles que en l'educació actual, “se intensifica la necesidad de reorientar la educación en tanto vehículo viable para incorporar a la población a la sociedad educativa dentro de una concepción de educación integral, educación durante toda la vida, y como tal adaptable, a las transformaciones socioeconómicas y a las innovaciones tecnológicas” (Smitter, 2006,). És a dir, cada vegada més, la societat tendeix a reduir qualitats com la creativitat i augmentar atributs com la productivitat. Davant d'aquests

canvis, existeix una clara necessitat d'utilitzar estratègies innovadores i originals per tal d'estimular el pensament crític i creatiu, amb la finalitat de contribuir a què hi hagi persones capaces de crear solucions, desenvolupar idees noves, imaginar-se alternatives per afrontar els nous reptes que va suposant la societat. Segons la Sonia Vázquez, és molt important:

“Fomentar el pensamiento creativo en los estudiantes desde el inicio hasta la finalización de la educación básica significa crear seres más autónomos, resilientes, originales, flexibles, con iniciativa, seguridad y liderazgo. Potenciar su éxito a largo plazo convirtiéndose en seres capaces de afrontar cualquier problema a lo largo de la vida.” (2021, pàg. 9)

Des de la posició de l'educadora social, és molt important que en indrets on s'implementin accions socioeducatives, siguin espais segurs i referents, tenint en compte diferents aspectes i competències per tal d'afavorir-ne la seva adquisició. Crear un entorn adequat per desenvolupar aquest pensament creatiu és el primer pas perquè les persones es sentin en el clima adequat que convida a la creació d'idees.

Educar a través d'entusiasme

En el diccionari veiem que l'entusiasme és una “Exaltació de l'ànima, admiració apassionada” (Diccionari Institut d'Estudis Catalans, s.d., definició 2). Així que quan parlem d'educar a través de l'entusiasme, no és més que valoritzar i prioritzar aquest sentiment per davant de molts altres en l'àmbit socioeducatiu. Actualment, l'educació s'ha convertit en una obligació per les joves i sovint, a les aules o en els contextos educatius s'hi respira de tot menys motivació i entusiasme.

Un dels aspectes més rellevants perquè es doni l'aprenentatge en qualsevol context, és l'entusiasme, i no hi ha cap dubte que quan aquesta no existeix les estudiants difícilment aprenen. L'entusiasme en l'educació és com un motor que genera aprenentatge i només falta una petita guspira perquè funcioni. I aquí és quan apareix la importància de l'educadora envers l'educand. En aquest cas, l'educadora ha d'acompanyar a l'educand en la trajectòria, per tal de generar interès i donar-li sentit als aprenentatges i que per ella mateixa pugui establir els seus propis objectius i desenvolupi aquest sentiment que la farà tirar endavant. La creació d'interès és una part fonamental perquè aquesta es desenvolupi,

i malgrat que no tothom tingui la mateixa tendència a entusiasmar-se més o menys, com educador, s'han d'observar i analitzar els gustos, els interessos, les qualitats, etc. En aquest sentit Ruth Paradise, doctora en antropologia a La universitat de Pennsylvania, argumenta:

“La comprensión de la actividad como parte de esa realidad más amplia es lo que motiva al aprendiz a interesarse por ella y a acercarse para aprenderlo más que pueda sobre esa actividad, destreza o ese conocimiento; es lo que permite que el aprendizaje suceda de manera “natural”, sin ser dirigido por alguien que no sea el aprendiz mismo” (Paradise, 2005).

Val a dir, que en els contextos on es desenvolupen les accions socioeducatives promogudes per educadores, sovint al no estar institucionalitzades, hi ha més tendència a què hi hagi més entusiasme, sempre que les activitats preparades siguin interessants per les educands. Però sobretot s'ha de tenir en compte que en contextos educatius és important que l'educadora generi interès a l'educand per realitzar les tasques que implicarà l'aprenentatge; és imprescindible aquesta acció, perquè sinó, les educands és probable que creïn una resistència a l'aprenentatge.

És molt important des de la figura de l'educadora social, que en les intervencions socioeducatives es tingui en compte el context on es desenvolupen i el context de les persones que el desenvolupen. Com diuen Vanesa A. Bonetto i Luciana L. Calderón (2015):

“la motivación por aprender es dinámica y varía según los contextos de aprendizaje particulares, destacando el valor cultural y contextual del proceso de aprendizaje. Desde estas nuevas perspectivas, se intenta entender al contexto de aprendizaje como un elemento de gran influencia, ya sea como apoyo o restricción sobre el compromiso de los alumnos en el aprendizaje, o a través de la valoración subjetiva que hacen los alumnos de la situación que funciona como mediadora del compromiso puesto en el aprendizaje. “ (pàg. 6).

Fomentar l'autoreflexió

Actualment els problemes relacionats amb el rendiment en l'aprenentatge segueixen sent el centre d'interès de totes aquelles professionals de l'àmbit educatiu. Evidentment, són moltes les dimensions que poden estar presents en aquest tipus de problemes, unes poden estar relacionades directament amb la motivació, unes altres per factors externs o d'aptituds de l'educand, però sí que és veritat que d'altres estan inherents al mateix sistema. En aquest sentit, hi ha moltes perspectives diferents que intenten conceptualitzar aquest tipus de problema, però personalment m'interessa parlar concretament de l'autoreflexió en l'aprenentatge per la dimensió que aporta en els projectes de pedagogia de carrer.

Hi ha moltes teories que han intentat concebre aquest tipus de problemes per poder generar solucions eficaces, però s'ha de tenir en compte el sistema, un sistema capitalista que busca quantificar l'educació per obtenir-ne un resultat, i totes aquelles que no l'aconsegueixin, són incapaces i ineptes. Segons Manuel Peralbo i Jose Maria Sánchez, a *Reflexiones sobre autoconocimiento y educación*, exemplifiquen molt bé aquest concepte:

“En la base de este interés se encuentra la idea de que el proceso educativo desarrolla, en demasiadas ocasiones, sentimientos de incompetencia para el aprendizaje en muchos de los alumnos que paralela o subsecuentemente presentan los denominados problemas de rendimiento escolar (lo que desencadena un escaso interés y bajas expectativas de futuro en diversas áreas de comportamiento relacionadas con o dependientes de la trayectoria escolar)” (pàg. 351).

Realment és un problema preocupant, quan l'educand sent que és incapaç o empatitza amb aquest sentiment que l'impossibilita seguir endavant i estar motivada per continuar aprenent. El sistema no contempla la idea de les persones amb necessitats diferents, i amb la possibilitat que tinguin unes competències diverses, iguals o millors de les quals s'espera d'una persona sistèmicament “competent”. En aquest sistema educatiu, basat amb qualificacions numèriques, la diferència no és acceptada. Per tant, cito textualment, “Por eso entiendo que una enseñanza de la que pueda obtenerse dominio cognoscitivo es eficaz; una educación que favorezca la realización de aprendizajes significativos y

creativos es sin duda fértil; pero una Didáctica que adopte al autoconocimiento como referente formativo siempre puede ser más útil para conocer y ser mejor.” (Herrán, pàg.12, 2003).

L’educació en general, està excessivament centrada en el desenvolupament de les competències individuals, en adquirir un coneixement del món terrenal que envolta a la persona. Ha tendit a oblidar altres termes rellevants que poc a poc s’han invisibilitzat en el sistema educatiu, com per exemple el desenvolupament de l’autoreflexió, l’autonomia personal, el coneixement de les característiques de l’entorn social, etc.

L’autoreflexió hauria de ser un procés d’aprenentatge bàsic i continu respecte tots els altres aprenentatges possibles, perquè precisament vetlla per l’autoconeixement i evita, com ja he dit abans, caure en la trampa del sistema en fer-te creure que ets una persona incapaç per no adaptar-te al motlle. Des d’aquí, proposo reflexionar sobre la importància i la responsabilitat de la figura de l’educadora, ja que repercuteix i té un gran pes en la pròpia visió de la mateixa educand. Per tant, fomentar espais de debat, de reflexió, de crítica, en un entorn socioeducatiu és imprescindible pel correcte desenvolupament de les educands, i perquè aquestes puguin arribar al que Paulo Freire anomenava “consciència”.

Critical pedagogy invites students to look at “what is” to determine “what could be,” and to find a way to move from “where we are” to “where we want to be.” Analyzing, critiquing, and interpreting hip hop texts and ultimately performing it through the spoken word from a critical perspective allows students to ask and answer such questions. Critical pedagogy also means taking a close, critical look at schooling and society, and employing a historical perspective to determine how we came to be where we are. Critical pedagogues often refer to this kind of critique as historical materialism. Within this context, we are forced to ask questions such as these: How is it that the material conditions we are currently experiencing are the result of the progress of history? What actions can we then take to effect changes? What are the obstacles to change? Why are they there? How can they be overcome? The obstacles to freedom cannot be overcome until one is aware that they exist. This questioning and coming to awareness is what Paulo Freire called conscientization (Parmar, P. & Bain, B., pàg., 155, 2006)

4. Contextualització del centre

4.1. La situació urbana/territorial del centre o servei i les característiques socials, econòmiques i culturals de l'entorn.

Heal Hop, és un projecte que neix a la ciutat de Girona. Actualment Girona té 101.932 habitants (IDESCAT 2021) i és la capital de la comarca Gironès, conformada per un total de 26 municipis. L'entorn per barris a Girona, contempla grans contrastos i Heal, centra la seva activitat ens uns barris en concret.

La divisió actual per barris, data de 2004 i segons les pròpies fonts de l'Ajuntament és una divisió que ha quedat obsoleta i és poc útil per obtenir una perspectiva ajustada dels fets socioeconòmics que hi tenen lloc. (UMAT, 2004)

Malgrat això, en l'actualitat hi ha 19 barris, xifra clarament massa elevada pel que és Girona i són fruit en general d'un passat històric que ara mateix no es correspon amb la realitat de 2022. Heal Hop, ha realitzat molta part de la seva activitat als barris més estigmatitzats i que contemplen una situació socioeconòmica més desfavorida. Aquests són: Font de la Pólvora, Can Gibert del Pla, i Vila-Roja, llavors, també han desenvolupat projectes a pobles de les rodalies com Celrà, Sant Julià de Ramis, Sarrià de Ter i, sobretot, Salt.

A continuació, faig una aproximació en la història i el context del barri de Font de la Pólvora i el municipi de Salt, però abans, adjunto dos paràgrafs d'un article de Laura Fanals, publicat el 12-04-2022, al Diari de Girona, on ens contextualitza una mica la situació que es viu a Font de la Pólvora i Salt.

“L'agrupació censal de Font de la Pólvora i Vila-roja, a Girona ciutat, és la que té una renda mitjana per persona més baixa de tot Catalunya: 6.155 euros, quan la mitjana al conjunt del país és de 13.634 euros. Aquesta és una de les xifres que es poden extreure de l'Índex Socioeconòmic Territorial (IST), elaborat per l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT)”. (Fanals, 2022)

“Les zones de Salt 3 i Font de la Pólvora-Vila-Roja són les que obtenen una pitjor puntuació en totes les variables socioeconòmiques. Així, Font de la Pólvora i Vila-roja no només són l'agrupació censal amb una menor renda mitjana per persona,

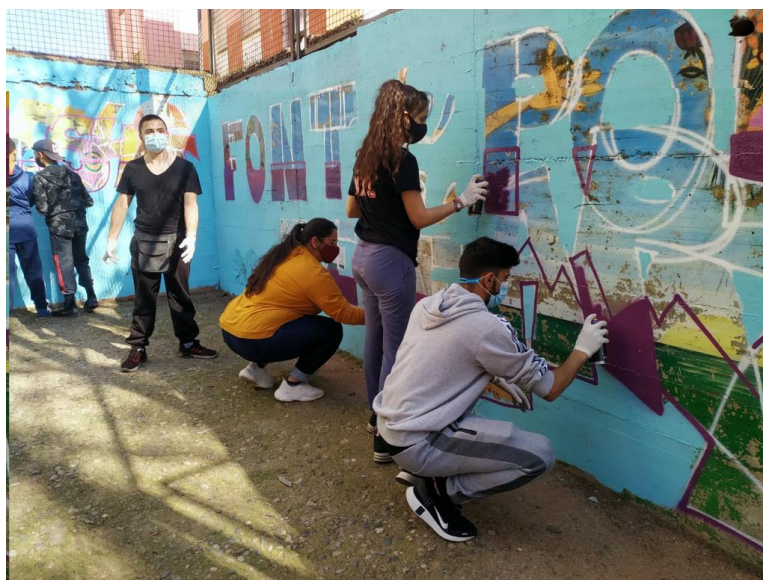
sinó que també és on hi ha un major percentatge de joves sense estudis post obligatoris: pràcticament un 80%, quan la mitjana catalana és del 27,9%.”(Fanals, 2022)

“Pel que fa a Salt 3 (el nucli urbà nord-oest), és la zona de Catalunya on viuen més estrangers de països de renda baixa o mitjana: suposen un 55% de la població, mentre que la mitjana catalana és del 12,2%.” (Fanals, 2022)

FONT DE LA PÓLVORA

Pel que fa a Girona, concretament s’han realitzat diferents activitats al sector de Font de la Pólvora i Vila roja, vehiculades a través de l’Ajuntament (Serveis Socials) i per les associacions del barri, el Centre Cívic, etc.

És a través de la col·laboració entre l’administració (local i comarcal) i organitzacions de barri, que s’han pogut fer moltes de les accions socioeducatives amb les joves del barri. Aquestes activitats sovint estan impulsades per l’associació de Veïns molt activa des de 1978, l’Associació Khetanipe (“junts“ en romaní), l’Associació per a l’Atenció de Serveis i Solidaritat, el Centre Cívic Onyar, etc.

Taller de Graffiti amb Heal Hop a Font de la Pólvora. Font pròpia.

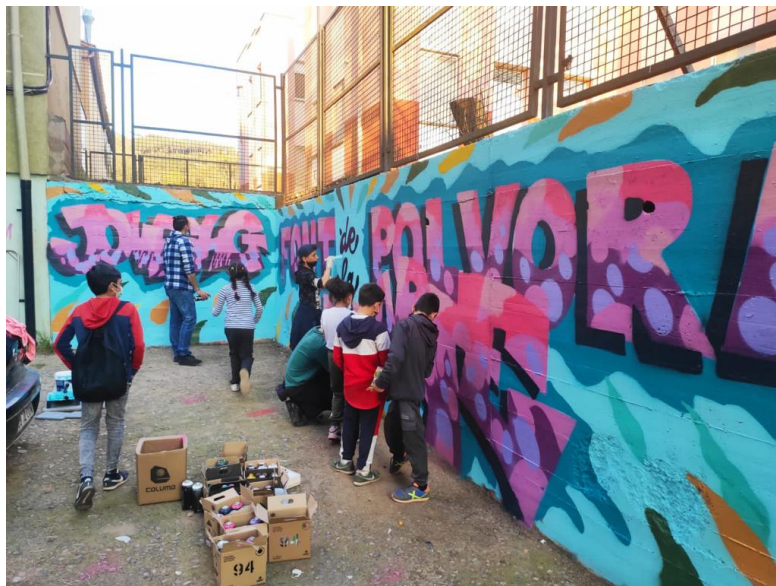
Pel que fa al barri, Font de la Pólvora es va crear com un barri de cases d'emergència social. Es van fer 500 habitatges i ja des d'un primer moment, es va fer evidenciar de la problemàtica que tenia el barri: mala construcció dels edificis, amb degoters, esquerdes i

una localització geogràfica complicada, situat darrera un turó als afores de la ciutat, que d'alguna manera, desapareixia dels ulls de la majoria de persones que es movien pel centre de Girona, fent-lo així invisible.

Va ser un barri marginal i marginat des d'un inici, amb problemes de convivència i amb grans deficiències de serveis públics. Les famílies que hi van anar a viure, generalment tenien una situació econòmica baixa, i amb l'arribada de persones immigrants al barri, el va acabar d'estigmatitzar. Prejudici que ha arribat fins a l'actualitat.

Tal com he exposat, hem de trobar l'origen del problema en els seus inicis, en l'època del "desarrollismo", impulsat pel Franquisme, que va començar l'obertura al turisme i a les inversions estrangeres, atretes pel baix cost de la mà d'obra i el sòl; això va comportar que durant als anys 50 del segle passat, moltes famílies de diferents territoris de l'estat, van migrar cap a Catalunya, i en aquells anys Girona va quedar desbordada.

Taller de Graffiti amb Heal Hop a Font de la Pólvora. Font pròpia.

La idea de la construcció del barri té dues parts, per una banda acollir famílies que arriben noves a Girona i per l'altra substituir tot el barraquisme que hi havia a la zona de Montjuïc, Figueres i a la zona de Fontajau. S'hi van desplaçar també persones d'ètnia gitana, que es dedicaven a fer mercats i a la ferralla, la qual cosa va acabar de configurar un barri molt singular. Una part d'aquestes persones, en tenir problemes econòmics, i fruit de la pròpia marginalitat i degradació de l'entorn, van acabar dedicant-se a la venda de

droga (heroïna, cocaïna, haixix, marihuana, etc.). Tanmateix, ens situem a la dècada dels 80, el barri famós per l'aparició de personatges com el "Vaquilla¹⁴", i d'altres membres dels clans anomenats popularment a l'època com a "quinquis" del quals es van fer pel·lícules, llibres, etc. I que li van acabar de donar més èmfasi a l'estigmatització del barri.

Posteriorment, el barri va patir molt la crisi de la bombolla immobiliària, on van aparèixer desnonaments, les primeres ocupacions, punxades de llum, etc. En aquest últim aspecte, algunes persones del barri, amb el negoci del cultiu interior de la marihuana, ja que no pagaven l'electricitat, el negoci va créixer, i això va comportar talls de subministrament que van perjudicar als veïns del barri que hi viuen, però paguen els seus rebuts. Talls que encara són freqüents.

Actualment el barri de la Font de la Pólvora, en la mentalitat gironina, continua essent un sector complicat, perillós, problemàtic i que pràcticament ningú el trepitja, fora de les seves pròpies veïnes. La premsa local tampoc ajuda, ja que sovint el barri surt als mitjans locals: Diari de Girona, el Punt, Televisió de Girona i ràdios locals com a epicentre de problemes, els mitjans sempre fan ressò de les redades del tràfic de drogues, detencions, ocupacions, punxades de llum, etc. i en canvi, no fan divulgació de les activitats que s'hi organitzen que són un veritable motor d'integració social al barri.

Finalment, la conclusió és que segueix essent un barri marcat pels prejudicis, estereotipat, i que batalla per millorar la vida des seus membres, que reclama millores en els habitatges, no tenir talls elèctrics habituals i millorar la comunicació general amb la resta de la ciutat. És dintre aquesta línia d'actuació, d'accions i d'esforços que hem d'enquadrar l'activitat de Heal, que modestament amb el seu treball singular i de "picar pedra" volen contribuir modestament a aquests objectius.

---

¹⁴ https://elpais.com/diario/1996/03/08/ultima/826239602_850215.html

Resultat del taller de Graffiti amb Heal Hop a Font de la Pólvora. Font pròpia.

SALT

Salt ha estat un dels centres d'atenció primordial per Heal i aquest interès s'entén perfectament amb les dades de població que el configuren com un municipi amb una dinàmica molt diferent a la majoria de les poblacions de la demarcació.

Primerament, és necessari situar Salt al mapa. Es tracta d'una població enganxada a Girona que té 32.230 habitants (IDESCAT, 2021). Durant els últims anys del Franquisme, va estar incorporada a Girona, com un barri més, però després, en els primers anys democràtics i arran d'uns moviments locals molt potents, el poble va recuperar la seva independència.

Projecte UNITY de Heal Hop a Salt. Font pròpia.

La principal característica del poble, que ajuda a entendre el perquè Heal hi ha dedicat molts esforços és perquè hi ha 12421 estrangers, un 38'54% de la població. De fet, es calcula que un 55% de la seva població és d'origen estranger i hi conviuen 76 nacionalitats diferents, destacant entre elles, del nord d'Àfrica, més concretament Marroc

(12'87% de la població total durant el 2019), de Gàmbia i d'Hondures. Com a dada significativa a Salt s'hi parlen 100 llengües diferents.

Fent una mica d'història, Salt és un poble al costat del riu Ter, el que explica els seus orígens agrícoles, després industrials, amb l'aprofitament de l'aigua i el desenvolupament de la indústria tèxtil, a finals del XIX, amb l'arribada de persones per treballar-hi. Posteriorment destaca un altre creixement els anys 60, amb l'arribada d'andalusos i extremeñys per treballar sobretot a la Gasol i a la Coma Cros. Posteriorment a partir de principis del 2000 és quan arriba la gran onada migratòria, atrets sobretot per l'oferta d'allotjaments més econòmica de la zona i per l'abundant oferta laboral que hi ha.

Taller de Rap amb Heal Hop a Salt. Font pròpia.

Actualment la densitat de Salt és molt elevada, fins i tot superant la de Girona. Al 2019 era de 4.723 hab./km², la més alta de les comarques gironines. Aquest és un aspecte que s'ha de tenir en consideració, ja que és un generador de problemes, sobretot de convivència. Salt és un poble en creixement, amb saldo migratori positiu, malgrat que hi ha una doble línia, persones nascudes a Salt que marxen a d'altres zones de Catalunya i alhora molts immigrants que provenen de diferents indrets del món, el que comporta que baixi la població autòctona de Salt i pugi la provinent de l'estranger. Salt, no ha pogut

gestionar del tot correctament tot aquest allau que li ha arribat en poc temps, i s'han intentat múltiples accions i projectes, amb resultats molt limitats. I és aquí, en aquest marc on Heal ha intentat col·laborar.

Per contra, a nivell positiu, Salt presenta una tendència diferent a la majoritària de Catalunya (d'envelliment de la població), ja que té una població molt jove, en edat de treballar. Aspecte que ben canalitzat pot obrir enormes oportunitats per al municipi i la seva població, ja que aquestes habitants són dinàmiques, joves i poden ser molt receptives a tot tipus d'actuacions que s'hi realitzin

5. Descripció i anàlisi del centre o servei

5.1. Entitat

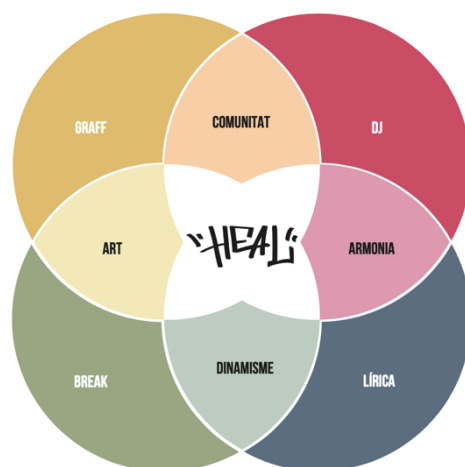
Heal Hop és una entitat juvenil que utilitza el Hip Hop com una eina pedagògica. És un projecte educatiu que busca a través de les disciplines artístiques de la cultura del Hip Hop; *Graffiti, Rap, Break Dance i Dj*, trobar els canals de comunicació amb el jovent per fer una educació conscient, creativa i en valors. Per altra banda vol generar espais de reflexió, a través d'expressar-se artísticament a nivell individual o col·lectiu. Aquest projecte també busca generar uns espais dins de l'educació no formal d'aquest sistema, on els joves puguin trobar una connexió entre l'art i l'educació amb valors que es plantegen en els tallers. A més a més, aquest projecte té com a objectiu evidenciar la cultura del Hip Hop com una eina d'empoderament personal i de superació.

L'equip de Heal Hop està format per dues persones, la Núria i en Norbert, amb estudis universitaris en educació i pedagogia. També han realitzat un postgrau d'atenció a la diversitat i un postgrau de comunicació i diferents enfocaments educatius. A banda de la seva formació tècnica, que conviu amb realitat vinculada al Hip Hop, també influeix molt la seva vessant personal dins la participació activa de la cultura, en les disciplines del graffiti, rap, break dance i la producció musical per afició.

Un dels potencials d'aquesta entitat és el fet de fusionar la seva formació i vessant professional amb el seu oci, donar-li un sentit transversal als seus coneixements acadèmics. Una de les finalitats d'aquest projecte és fusionar aquestes dues vessants d'una manera holística, per tal d'oferir un servei i una educació conscient i en valors. Per altra banda, a l'hora de realitzar els tallers, la metodologia amb la qual es basen és la d'una educació en valors, esdevenint referents pels joves dins dels rols d'influència actuals, adaptant-se a les pedagogies corresponents de cada taller segons el jovent i el context de manera creativa. El saber-se adaptar és fonamental per aquesta pràctica, i sobretot dins d'un marc d'acompanyament de referència de manera espontània, inclusiva i artística.

En la creació i desenvolupament dels tallers, Heal Hop dissenya d'acord amb les necessitats i objectius de la situació on s'actuarà, per tal de cobrir els requeriments específics que planteja cada taller. Tots els contextos són únics, per tant, totes les dinàmiques que es dissenyen són úniques, i són segons la realitat de cada cas, s'adapten als objectius que prèviament s'han plantejat. La tipologia de tallers que Heal desenvolupa és múltiple i amb possibilitats indefinides, ja que parteixen de la premissa que el Hip Hop és una eina transformadora i capaç d'adaptar-se a qualsevol repte educatiu, així mateix, a través de l'expressió artística es busca generar aprenentatges. Cada repte és una oportunitat d'aprenentatge i una reivindicació més per a constatar que el Hip Hop és una eina de canvi inclusiva, crítica i transversal.

Així mateix, alguns objectius que ofereix Heal Hop és un espai basat en l'educació en valors que doni peu a fomentar la reflexió individual i col·lectiva, fomentant també l'esperit crític, volent implicar el jovent en la reflexió del contingut reivindicatiu on

s'evidenciïn les desigualtats socials i els rols establerts pel patriarcat. D'aquesta manera, propiciar la creació d'un espai d'equitat entre persones des d'una perspectiva feminista. També encoratjar a apoderar les participants dels tallers evidenciant el seu potencial individual a través de l'expressió personal i artística. En aquest mateix sentit, un altre aspecte molt important que es treballa des de Heal és donar estratègies i recursos per a reafirmar i fonamentar la identitat personal de les participants, una de les claus bàsiques del Hip Hop.

Heal, per altra banda, busca proporcionar coneixements tècnics bàsics sobre rap, graffiti, breakdance i producció musical, per tal de plantar una llavor amb totes les participants dels tallers o activitats que ofereixen, i que pel seu compte puguin conèixer i indagar la vessant que més els interessi.

Finalment, des de Heal Hop es basen amb la metodologia pràctica de *Each One, Teach One*, “cada un ensenya a un”, un concepte que cal remuntar a l'època de l'esclavitud a Estats Units d'Amèrica, on els esclaus analfabets utilitzaven per empoderar-se a través de l'educació, ja que deguda a la seva condició tenien prohibida tot tipus d'educació fins i tot l'alfabetització. Per tant, aquesta metodologia entre aquest col·lectiu exclòs, en aquell temps a través dels coneixements que tenia una persona, tenia el deure d'ensenyar-li a la seva companya. Heal Hop adopta una mirada oberta al coneixement de les educands sense discriminar-les per la seva edat o comportament. Donar-les valor en un sistema educatiu el qual sempre parteixen des d'una posició inferior a la del docent, és important per al seu desenvolupament i que aquestes puguin sentir-se identificades amb la pràctica.

A continuació unes imatges representatives d'alguns tallers que ha realitzat Heal:

▲ Festa de cloenda del projecte 'Unity'.
Projecte en el qual es vinculava el jovent de dos dels Espais Joves de la ciutat de Girona.

▲ Dinamització de la proposta artística i educativa
del Festival de Windsurf Freestyle Europeu 2018-2019-2020.

▲ Connexió amb la poesia clàssica i Vincle amb la biblioteca del poble
amb els joves a través del rap i el freestyle.

▲ Organització i dinamització de la proposta de Hip Hop
del Festival Black Music Festival de Girona 2019.

▲ Transformació de l'entorn de barris, pobles i ciutats
a través de pintar un graffiti amb els joves de la zona.

5.2. Organització i funcionament

Pel que fa a l'organització de l'entitat realment no està estipulada i depèn molt de les accions que s'han de dur a terme. En la gestió i organització dels projectes no hi ha una figura concreta de la funció que han de realitzar, sinó que varia segons les tasques que s'han de fer o sobre la disponibilitat individual de cadascuna. Així mateix aprofiten el rerefons empíric de cada membre del grup, per agilitzar i facilitar les tasques que s'hagin d'assolir. Podríem dir que l'organització de Heal segueix la seva pròpia norma, i que dins de la gran diversitat han sabut trobar el seu equilibri i la seva autogestió eficient, aconseguint atendre i culminar les pràctiques educatives que es proposin.

Dels projectes que realitza Heal Hop hi ha aquestes parts que impliquen i requereixen temps, que són:

- Organització i gestió del projecte.
- Preparació dels tallers a nivell logístic (hores de constitució dels tallers, preparació de la implicació educativa de l'acció, creació de documents interns per recollir informació, etc.).
- Coordinació logística (comprar pintura, localitzar i comprar els materials necessaris, crear propostes adequades als tallers específics segons cada context, etc.).
- Implementació i realització dels tallers.
- Valoració del funcionament dels tallers un cop realitzats.

6. Estudi dels i les educands del centre o servei

6.1. Característiques del/s col·lectiu/s de les persones ateses

Principalment el col·lectiu al qual va dirigida l'acció de Heal Hop és l'àmbit d'infància i joventut, malgrat que l'entitat estigui oberta a tots els públics i a tothom que pugui fer ús dels seus serveis, normalment els perfils varien molt segons l'entitat que els ha contractat, o segons el context on es troba. Els col·lectius amb els quals duen a terme la pràctica educativa varien molt segons la zona urbana on es realitzen els tallers. Segons el barri, els joves presenten diferents nacionalitats, diferents necessitats o interessos i en conseqüència, els tallers i el seu desenvolupament van variant segons la zona on es troben. Malgrat això, les persones ateses són persones amb pocs recursos econòmics els quals tampoc tenen formació acadèmica i sovint estan en risc d'exclusió social. Tanmateix, hi ha un volum important de persones de països estrangers, on destaca especialment la població procedent del nord d'Àfrica, concretament del Marroc.

Malgrat això, des de Heal Hop no es tanquen a un col·lectiu en concret, perquè segons els projectes que es vagin presentant i segons les necessitats que vagin apareixent a la població corresponent i entorns, s'adaptaran als nous canvis. Els tallers que realitza Heal estan plantejats per ser universals, en el sentit que van més enllà d'un col·lectiu i un context, ja que la seva finalitat és realitzar uns tallers de transformació a través de l'art i l'educació. Des de l'entitat es confia en el potencial que té el Hip Hop com a eina de canvi a nivell cultural i a nivell individual i es busca crear la manera per aconseguir-ho. En totes les accions socioeducatives que realitza Heal (evidentment que tenen en compte el context on s'ha d'aplicar) sempre es parteix amb la idea que totes les persones són úniques i que totes necessiten una atenció diferent.

Per altra banda des de Heal es vol trencar amb el concepte de "col·lectiu", ja que agrupar totes les persones amb un sol mot, pot ser pràctic a l'hora de referir-nos a una colla de persones amb un denominador comú, però que al mateix temps, la terminologia de col·lectiu és un concepte discriminatori que genera estigma i exclusió, deixant de banda totes les diferències, detalls, i complexitat de casos que els formen.

7. Proposta acció educativa

Com hem vist en la teoria, la versatilitat que ofereix el Hip Hop com a eina educativa és molt genèrica. Com a exemple de les seves possibilitats, narro una proposta d'intervenció basada en l'ús de la cultura Hip Hop, i més concretament en un taller de rap, com a eina socioeducativa que facilita el desenvolupament creatiu i d'autoreflexió de les educands.

Les premisses de la proposta educativa segueixen les línies de *Núri Chandler* (2007, p. 155) quan afirma que és important la necessitat de crear noves formes de realitzar labors educatives sortint del que hi ha socialment establert. Fomentar espais respectuosos i lliures de judicis, propiciant la reflexió de la pròpia situació i els privilegis de cadascuna, per conscienciar i responsabilitzar de la realitat que les envolta. Així doncs, podem considerar que els tallers vinculats al Hip Hop poden tenir realment un fort impacte global de la persona, com ens explica Bryan; *Every element involves the combination of body, mind and soul; so yes, hip hop related workshops enhance all these aspects* (Entrevista Bryan). A més, al ser una proposta educativa creativa, que surt de la quotidianitat de les intervencions que sovint realitzen les educands, implica preveure un efecte molt positiu per començar des del punt de partida de l'interès.

Per altra banda, incorpora la idea que es important crear una acció educativa que no generi sentiments d'incompetència per les educands i que al mateix temps puguin percebre, entendre i normalitzar que la diversitat de necessitats, realment no és un problema. El sistema educatiu, tendeix a centrar-se en el desenvolupament de competències més de caire individual i en adquirir coneixements del món que l'envolta, deixant de banda aspectes rellevants com l'autoreflexió, l'autocrítica, l'autoconeixement, etc., i que en aquest taller de rap es valoren i es treballen. És cert que en aquest aspecte, la importància de l'educadora en fomentar aquest treball entre les educands és imprescindible. Per tant, promoure espais de debat, de reflexió, de crítica, en un entorn socioeducatiu és imprescindible per al correcte desenvolupament de les educands, i perquè puguin arribar al que Paulo Freire anomenava "consciència".

En aquesta mateixa línia, és imprescindible que les professionals de l'educació, tant formal com informal, es plantegin la seva relació amb les persones i la comunitat de la qual formen part, aportant la riquesa cultural pròpia, a les seves metodologies i eines. Tenint consciència que l'educació ha de ser l'adequada en el precís moment en el que vivim, per tant, la necessitat d'adaptar no només la fórmula, sinó que també les eines

socioeducatives als col·lectius i individus amb els quals treballem, sent aquestes eines flexibles i dinàmiques. Per això, tot el treball pedagògic ha de tenir una visió lliure d'estigmatització i de tots els prejudicis existents envers la cultura urbana i reivindicar una cultura pedagògica que animi a explorar, reconèixer, respectar, i compartir la riquesa cultural dels individus.

7.1. Principis i objectius educatius que orienten l'acció

El taller que es presenta a continuació, forma part d'un projecte de la Diputació de Girona amb Heal Hop dirigit a les joves de 4t d'ESO de l'INS de Tossa de Mar. Amb aquest projecte es pretén fomentar l'ús de la biblioteca com un espai social. Entenent aquest espai, capaç de donar resposta a qualsevol inquietud cultural i obert a tota la ciutadania. Per altra banda, també es cerca fomentar l'ús de la lectura com a una eina de transformació i desenvolupament personal i col·lectiu, i també, un recurs per potenciar la reflexió i el pensament crític.

En coherència amb l'exposat, el taller es basa en la lliure descoberta literària d'àlbums il·lustrats, de la temàtica de migracions forçades, conflictes bèl·lics i feminisme. Cerca la inclusió de tots els perfils, siguin lectors o no, dissenyant propostes que animin a conèixer nous gèneres i formats i que generin preguntes més enllà de la lectura pròpia dels adolescents. Amb aquesta acció es pretén fomentar l'ús d'aquest espai social i establir noves metodologies motivadores que convidin a les joves a freqüentar la biblioteca. Per això, busca trencar amb l'antiga percepció que es té de l'espai bibliotecari i poder crear un nou vincle.

Amb la utilització de l'acció de crear una lletra de Rap, hi ha la intenció de relacionar la cultura de l'escriptura i el seu poder transformador amb l'espai de la biblioteca, fomentant així, per una banda, l'ús de la lectura i l'escriptura com a eina de transformació i, per altra banda, fomentar l'ús de l'espai de la biblioteca entre la població més jove. A continuació hi ha un llistat d'objectius que es volen assolir durant la sessió:

Objectius principals:

1. Comprendre noves formes d'expressió, com el rap, com a eines de cultura.

2. Fomentar l'ús de la lectura i el rap com a eina de transformació i desenvolupament personal i potenciar el pensament crític i la reflexió.

Objectius específics:

- 1.1 Presentar la lectura i el rap com a eina de reflexió. (Obj. 1)
  - 1.2 Presentar la lectura i el rap com a eina de revolució i pensament crític. (Obj.1)
  - 1.3 Replantejar el concepte de “llibre” i “lector”. (Obj.1)
-
- 2.1 Acostar-se als lectors potencials i als perfils menys lectors proposant una activitat inclusiva. (Obj.2)
  - 2.2 Cercar noves maneres de fomentar la lectura i nous llibres. (Obj. 2)
  - 2.3 Explicar els serveis i fons de la biblioteca de manera lúdica i dinàmica a l'alumnat i al professorat, tot fomentant el préstec. (Obj. 2)

Temes transversals que es tracten:

- Contribuir a l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible: Promoure societats justes, pacífiques i inclusives a través del pensament crític. (Obj. 16)
- Posar en valor totes les preguntes que puguin generar les lectures.
- Presentar la lectura com a via per empatitzar i posar-se en la pell dels altres.
- Crear un espai per compartir i comunicar les lectures.
- Escoltar preguntes interessants i sorprenents que donen peu a debat.

7.2. La pràctica educativa: metodologies d'acció socioeducativa

En aquesta intervenció educativa, s'utilitzarà el Hip Hop com una eina educativa basada en la metodologia de “l'art-teràpia”, vinculant l'element ¹⁵ artístic de l'escriptura de lletres de Rap. Ens centrarem amb una metodologia que a través d'aquest element, fomenti la creativitat, la reflexió i l'expressió, generant així pensaments i canvis a les persones participants. En el transcurs de l'acció educativa, s'utilitzarà una metodologia participativa i observadora, on la figura de l'educadora farà un acompanyament integral

---

¹⁵ Els elements del Hip-Hop són els quatre pilars amb els quals es basa la corrent urbana.

a la persona sense incidir de manera directa en el seu desenvolupament en el procés de l'acció. L'acompanyament que es realitzarà a les joves serà de manera activa per part de les educadores, és a dir hi haurà una cooperació constant entre la professional i l'educand per tal que aquesta pugui tenir una referent en qualsevol entrebanc que se li manifesti.

L'acció socioeducativa es subdividirà en els següents punts:

1. Presentació de l'activitat i de l'espai.
2. Agrupació de les participants amb tres grups per fomentar el vincle i generar un espai segur. A continuació realitzar cinc dinàmiques per aprendre a llegir un ritme de rap i saber cantar sobre ell. I finalment modificació i creació dels ritmes i lletres prèviament treballats.
3. Lliure circulació entre els tres espais (Espai de lectura d'àlbums il·lustrats, espai de creació i espai en format Cypher ¹⁶.
A través de la lectura dels àlbums il·lustrats, generar la creació de líriques amb sentit, i finalment poder expressar-les en l'espai del Cypher.
4. Cloenda i reflexions conjuntes.

A continuació adjunto unes gràfiques que han ajudat a organitzar, estructurar i desenvolupar la pràctica:

Lloc: Biblioteca Manuel Vilà i Dalmau

Data: Dimecres 27/04/22

OBJECTIUS: 1. Comprendre noves formes d'expressió, com el rap, com a eines de cultura. 2. Fomentar l'ús de la lectura com a eina de transformació i desenvolupament personal i potenciar el pensament crític i la reflexió.	Nº participants: 16
--	-----------------------------------

---

¹⁶ Un Cypher és una col·laboració espontània de diferents rapers per improvisar en un espai públic.

3. Fomentar l'ús de la biblioteca com un espai social amb la població jove.		
METODOLOGÍA:		
<ul style="list-style-type: none"> - A través de generar un espai segur i de confiança, presentació del taller i els objectius principals. - A través de la participació activa i del diàleg, conèixer les opinions de totes, extreure idees, reflexionar i debatre. - Fomentar la participació activa de totes les participants, tant a la fase prèvia a la realització de les lletres de rap, com en el seu transcurs. 		
RECURSOS MATERIAIS:		ESPAI:
<ul style="list-style-type: none"> - Altaveu - Papers - Bolígrafs - Àlbums il·lustrats 		<ul style="list-style-type: none"> - Biblioteca Manuel Vilà i Dalmau

Fases de la sessió:

FASE 1:				
T'	Material	Organització	Nom Activitat	Descripció de l'activitat
10 min.	Altaveu	Divisió en tres espais	Presentació de l'activitat	Presentació de l'activitat i de l'espai.
FASE 2:				
T'	Material	Organització	Nom Activitat	Descripció de l'activitat
50min.	-Paper -Bolígrafs	Divisió en tres espais	Loops	Agrupació de les participants amb tres grups per fomentar el vincle i generar un espai segur. A

				continuació realitzar cinc dinàmiques per aprendre a llegir un ritme de rap i saber cantar sobre ell. I finalment modificació i creació dels ritmes i lletres prèviament treballats.
--	--	--	--	--

FASE 3:

T'	Material	Organització	Nom Activitat	Descripció de l'activitat
20 min.	-Paper -Llibres il·lustrats -Bolígrafs	Divisió en tres espais	Parlem	Lliure circulació entre els tres espais: Espai de lectura d'àlbums il·lustrats, espai de creació i espai en format Cypher. A través de la lectura dels àlbums il·lustrats, generar la creació de líriques amb sentit, i finalment poder expressar-les en l'espai del Cypher.

FASE 4:

T'	Material	Organització	Nom Activitat	Descripció de l'activitat
10 min.	Altaveu	Divisió en tres espais	Cloenda	Cloenda i reflexions conjuntes.

7.3. Anàlisi d'una proposta d'acció educativa.

Després de la realització del taller vam considerar conjuntament amb les professionals de Heal Hop que hi havia certs aspectes a destacar per fer una anàlisi de l'acció educativa. Així, al finalitzar la sessió, vam realitzar una trobada entre educadors i educadores per posar sobre la taula les opinions que teníem, els punts forts i febles, les coses a millorar, etc. En aquest aspecte, remarcar que penso que es molt important, un cop el taller s'ha acabat, tenir un espai de reflexió per extreure conclusions de com ha anat. Després de l'experiència, penso que és molt important fer-ho el mateix dia o poc després, per tal de poder expressar tot el que es recorda i també poder empatitzar amb els sentiments i emocions recent viscudes.

Crear sintonies

De la discussió en grup, va emergir que, és curiós perquè malgrat ser un taller físic, es genera un conjunt d'energies i sentiments per analitzar, que només ho pot entendre qui ha estat present i ho ha viscut. En aquest taller, es podia respirar aquesta sintonia i això, fa que li doni una transcendència en l'educand. Les ganes de conèixer i llegir nous llibres per tal d'extreure idees per les lletres de rap, la curiositat de com escriure-les i de quina forma, la motivació per veure el resultat final i veure com sonarà sobre una base de Rap, tot això i més, es respirava en aquell espai. És molt curiós, perquè el que no es veu es sent. En el sentit que tota aquesta energia que s'havia generat a través d'escoltar una música i cantar sobre ella, era intangible però era perceptible a través de les emocions i sentiments. Es podia observar amb la cara, els moviments, les accions, els comentaris de totes les participants que estaven presents. És molt important en els tallers vinculats amb el Hip Hop, arribar a transmetre o generar aquesta energia, per tal que les educands, puguin empatitzar amb l'essència de la cultura. Al llibre *Spoken Word*, s'exposa molt bé aquest fet, la importància de realitzar una pràctica socioeducativa conscient, per tal d'arribar a una transcendència en l'aprenentatge de les educands.

Per altra banda, seguint les línies de la Núria Simó (RTVE, 2022) sobre les escoles democràtiques i relacionant-ho amb els tallers de Hip Hop que s'han realitzat en aquest treball, és molt important tenir en compte l'opinió de les educands, ja que en l'àmbit educatiu sovint s'ha prioritzat el poder del docent en la presa de decisions, comportant que el professorat acabi organitzant tots els espais, els temps i les activitats educatives segons aquesta lògica deixant de banda l'opinió de les educands.

És necessari realitzar projectes educatius democràtics que assegurin la participació de qualitat de les participants. És necessari cuidar que l'alumnat pugui ser escoltat i es senti còmode en comentar el que li afecta. Treballar per projectes, treballar amb grups cooperatius, fomentar espais de debat, etc. és necessari per garantir que aquests projectes promoguin la participació de qualitat i per altra banda, és important dedicar temps, espais i activitats, per realitzar projectes vinculats amb la comunitat per reforçar la seva identitat i crear el sentiment de pertinença.

En definitiva, plantejar-se aquest tipus de pràctiques democràtiques fomenta una cultura oberta a la participació amb la finalitat de millorar la qualitat dels processos i dels resultats educatius.

Taller de rap amb Heal. Fotografia font pròpia.

Crear participació

No sempre és fàcil aconseguir de bones a primeres que totes les participants parteixin de la predisposició a l'aprenentatge en els tallers, i sobretot al seu començament. En concret, en el taller que es va realitzar el dia 27 d'abril de 2022, al començament, les persones participants estaven una mica reticents, poc participatives, vergonyoses i és comprensible. Perquè quan uns desconeguts venen a realitzar un taller a primera hora del dia i et demanen que cantis, que t'expressis, que opinis, potser no és el que més et ve de gust. És molt important en la practica educativa respectar els processos individuals, ja que no tothom és igual i en activitats d'aquest estil, no es senten igual de còmodes. Malgrat això, després d'involucrar de manera curiosa a les persones participants en l'activitat, es van deixar anar, i extraordinàriament, totes van participar en els tres sectors que hi havia

preparats. Per una banda el sector 1, on es fomentava la lectura i reflexió d'àlbums il·lustrats de la temàtica de migracions, conflictes bèl·lics i de feminisme. El sector 2, on s'incentivava la creació de lletres conscients basades amb els àlbums anteriors, i finalment, el sector 3, que deixava l'oportunitat d'expressar les lletres prèviament escrites i reflexionades a través de l'expressió artística del Rap.

Un altra aspecte de la sessió, en qualsevol tipus de taller amb joves, és freqüent que entre totes les participants, hi hagi diferents rols, algunes persones s'impliquen en les tasques, les altres no tant, unes altres tenen una actitud més apàtica i algunes altres distorsionen la sessió i les companyes. Quan realitzes un taller, és important tenir en compte aquest aspecte per tal que la pràctica educativa pugui ser adaptable a possibles canvis i es pugui realitzar en diferents contextos i entorns per tal d'afavorir els aprenentatges.

En concret, en aquest taller hi va haver la figura d'un noi que representava la posició d'autoritat i respecte envers totes les altres persones del grup; d'alguna manera, tenia el rol dominant a la classe absorbint molta atenció del taller. Quan hi ha aquestes figures en la sessió que es dedica a distorsionar-la, és necessària una intervenció directa amb aquesta persona. Directa no en el sentit d'actuar contra ella, però si d'actuar amb ella. És molt important, saber gestionar i tractar amb aquestes persones, perquè si aconseguixes guanyar-te el seu respecte, possiblement el respecte de les persones que la segueixen també te'l guanyaràs. Per tant, analitzar el context i les persones que el fonamenten és bàsic per tal que la pràctica educativa es pugui arribar a realitzar amb èxit. En aquest cas, la persona que al principi es dedicava a distorsionar la sessió i absorbir l'atenció de les companyes, durant el taller es va aconseguir la seva implicació amb les activitats i finalment, un cop acabat el taller, va anar personalment a cadascuna de les professionals a donar-les gràcies pel taller, que estava molt agraït i que havia pogut empatitzar molt amb les lletres de rap a través dels àlbums il·lustrats. Aquest cas, clarament va ser una evidència del potencial del Hip Hop i de l'impacte holístic que té en la persona que en *Bryan* ens parla, generant en una sessió d'1,30h, un canvi d'actitud envers la pràctica, una reflexió personal, una participació activa, reflexió de la pràctica i finalment unes conclusions i aprenentatges molt favorables per la persona.

Taller de rap amb Heal. Fotografia font pròpia.

Treballant diferent

Un cop les activitats del taller es van acabar i era el moment de realitzar la cloenda, les valoracions que van aportar les educands van ser molt positives, no hi va haver cap feedback negatiu, al contrari, totes les intervencions van ser comentaris positius, remarcant que els havia agradat molt realitzar un taller diferent, i que havien conegut i descobert moltes coses. Seguint aquesta línia, en relació al taller va ser una activitat diferent per les participants, en el sentit que van verbalitzar que mai havien realitzat una acció educativa semblant a aquesta. No en el sentit de què havia sigut la millor que mai havien fet, però sí que deixaven clar que l'acció havia sigut completament diferent al que mai havien fet, ja que sovint els tallers que anaven realitzant eren de temàtiques més avorrides.

Això és un senyal clar que ens indica, segons les paraules de Núrí Chandler, que realitzar un taller vinculat al Hip Hop on la temàtica de per si, ja les toca de ben a prop i es senten identificades, parteixes des d'un punt molt positiu. Aquest punt és el de la receptivitat, ja que quan es realitzen tallers amb joves és molt important aconseguir que estiguin atentes i vulguin participar i aprendre. Per altra banda, també un aspecte rellevant va ser el fet de realitzar un taller de Rap on hi ha pel mig la creativitat. Els tallers que sovint s'imparteixen a les aules de secundària, no tenen en compte aquesta competència i estan basats més en la conceptualització teòrica d'algun fet. A l'oferir un taller on no existeix el que es considera bé i malament socialment entès en l'àmbit de l'educació, sinó que tothom per molt o poc coneixement que tingui de la cultura del Hip Hop, el que realitzi en aquest taller serà benvingut i serà correcte, és un factor que incentiva a l'educand a

participar. Oferir un espai segur i creatiu, seguint les línies de *Sonia Vázquez (2021, pàg. 9)*, no només fomenta la participació activa i la motivació de les participants sinó que també els genera un espai de reflexió, on estimular el pensament crític i creatiu.

Taller de rap amb Heal. Fotografia font pròpia.

La necessitat de construir llocs per expressar-se

Un cop realitzat el taller, sí que és veritat que hi va haver un feedback en què s'havien quedat amb més ganes de poder expressar-se i rapejar. Realment aquest aspecte, sempre s'agraeix i es valora molt positivament, perquè d'alguna manera és un indicador conforme el taller s'ha realitzat amb èxit. Malgrat això, per als propers tallers, una millora interessant seria que l'apartat de rapejar tingués una extensió més gran. Tot i això, quan es tracta d'un taller amb un temps molt reduït, és molt complicat encertar la temporització al cent per cent, ja que totes les accions acaben sent diferent i les persones que les conformen també i mai es sap com es desenvoluparà a la pràctica. Per tant, malgrat que sigui una cosa poc previsible i difícil de calcular, per les següents ocasions, s'intentarà ampliar aquest espai d'expressió. Tot i que de vegades és millor que es quedin amb ganes de més que de menys.

Per altra banda és interessant que les participants marxin amb ganes de més, perquè el taller que es va realitzar, alguns dels objectius eren comprendre noves formes d'expressió, com el rap, com a eines de cultura i fomentar l'ús de la lectura i el rap com a eina de transformació i desenvolupament personal i potenciar el pensament crític i la reflexió. El taller d'alguna manera volia acompanyar en el descobriment d'aquest fet, donar les eines per tal que després, un cop realitzat el taller les educands que s'haguessin quedat amb

més ganes poguessin practicar-ho de manera autònoma. Al final, la funció de l'educadora social tal com apunta Luis Alberto Escudero (Escudero, 2013), realitza la funció d'acompanyar sovint en contextos on predomina la informalitat, fent de guia i suport en els processos de formació, per canalitzar les necessitats i demandes que no formulen de forma explícita per altres vies.

Finalment, adjunto un QR que és l'enllaç per accedir al vídeo del taller de rap, gravat i editat per l'Ames films. Això només és una petita mostra del que es va poder viure.

Font pròpia.

8. Conclusions

Després de realitzar el treball i el taller vull deixar constància de les principals conclusions a les quals he arribat, tenint en compte els objectius que em vaig marcar.

El primer objectiu era : ***1. Comprendre noves formes d'expressió, com el rap i el graffiti, com a eines educatives, trencant amb els estigmes de la cultura del Hip Hop i demostrar el seu potencial educatiu.***

Aquest objectiu l'he assolit plenament, perquè ha quedat clara la força i potència d'aquesta disciplina com a eina pedagògica, oferint un gran ventall d'oportunitats educatives de futur, sempre que es treballi adequadament i es sistematitzi. Penso que són un complement ideal a les eines més tradicionals.

Analitzant la pràctica educativa, i les valoracions de les participants i de les professionals, ha quedat palesa la potència educativa d'aquesta eina. En una fase inicial pot haver-hi certes resistències, però el Hip Hop té un gran potencial per superar les barreres comentades. Podem distingir dos aspectes en relació al potencial educatiu, per una banda potenciem la creativitat de les participants la qual cosa és positiva per si mateixa, ja que les fa créixer i evolucionar i té un component de satisfacció personal, de gaudi, etc. Però, per altra banda, en el disseny previ de l'activitat, es defineix l'objectiu per aconseguir i els valors per treballar. La idea és arribar a l'objectiu d'una manera natural, no imposada i que sembli aparentment que ha sorgit d'una manera espontània i fluida. En aquest cas, el rol com a educadora, és d'acompanyar, guiar, conduir, i no imposar però vetllar per arribar als objectius marcats. En aquest camí s'utilitzen unes eines agradables i divertides que fan que els prejudicis que puguin tenir les participants vagin desapareixent i acabem aconseguint arribar als objectius fixats.

Pot haver-hi, com deia, d'entrada, certes prevencions sobre la cultura del Hip Hop i no tothom té facilitat per cantar, per pintar, per l'expressió artística o corporal i sovint ens hem d'enfrontar a males experiències durant l'etapa acadèmica respecte aquests temes, com parlar en públic, fer una representació, una dissertació, dibuixar, etc. Per tant, cal aplicar les tècniques pedagògiques i les eines didàctiques necessàries per anar assolint els diferents objectius de manera natural, no imposada. L'objectiu, com afirmo al paràgraf

anterior, ha d'estar prefixat i reflexionat, però el camí l'hem d'anar obrint a poc a poc, guanyant la seva confiança, amb l'assaig error, i anar premiant els avenços per tal d'anar reforçant comportaments.

El segon objectiu marcat és: ***2. Donar valor a la recerca i coneixement de persones que no estan a la universitat però creen coneixement.***

Aquest objectiu també l'he assolit en part, perquè per una banda he estat en contacte amb persones, talleristes, artistes, músics, escriptores de graffiti, etc. que tenen a banda de la seva vessant més artística una clara consciència del seu poder educatiu. L'he assolit en part perquè m'he trobat amb persones que no m'han respost, no he pogut contactar, o no tenen aquest interès, ja que es mouen en unes esferes molt allunyades del món educatiu. He constatat una llunyania entre el món més acadèmic i el món del Hip Hop en algunes de les persones amb les quals he pogut col·laborar.

Personalment, penso que hi ha molt de camp per recórrer i que des de la universitat, podria estar bé desenvolupar estratègies per captar el talent i buscar col·laborar, perquè en determinades situacions, pot ser una eina molt eficaç i complementària a d'altres que s'utilitzen de manera més habitual.

En relació a les preguntes que plantejava a l'inici del treball, penso que les he pogut respondre.

1. El Hip Hop com a eina pedagògica, realment és una pedagogia amb potència i amb recorregut?

Doncs sí, arrel de la realització del taller es va poder constatar que realment és una pedagogia potent i potser no té tant de recorregut com em pensava. Per una banda és potent en el sentit que el feedback de les persones que van realitzar els tallers van sortir molt contentes i que els objectius plantejats prèviament es van assolir.

Vincular tota la part teòrica en la part pràctica d'una manera atractiva i que sembli natural, afavoreix l'adquisició dels continguts que s'esperen. Afegir que és molt important fer un esforç per sistematitzar la pràctica educativa perquè els diferents actors que intervenen, en aquestes eines generalment per naturalesa són gent creativa, i per tant amb dificultats per sotmetre's a uns mètodes procedimentals estructurats.

Cal buscar un equilibri entre pràctica educativa, que requereix de planificació, d'objectius, d'eines de control de l'acompliment, d'estratègia, de rigor en l'aplicació, d'un cert mètode, etc. i la llibertat artística i d'expressió. Si un dels dos aspectes té un pes molt preponderant respecte l'altre correm el risc que es converteixi en una mena de classe d'art massa "encarcarada", que limitarà la creativitat o sinó al revés que sigui una sessió molt creativa i divertida però que al final no ens porti enlloc o com a mínim no haurem pogut treballar els ítems que ens interessava.

La necessitat de buscar aquest equilibri l'he pogut veure en la realització dels tallers i la sensació que cal un control estricte, però que no es noti de forma aparent m'ha fet pensar molt. Es requereix d'alguna manera un estil de direcció marcat, a vegades amb matisos autoritaris, però ben gestionat, argumentat i aparentment amb un estil molt més democràtic. Cal bellugar-se entre aquests dos pols oposats, l'estil autoritari i el més assembleari i participatiu i adaptar-se quan la situació ho requereixi cap un o cap a l'altre.

D'entrada jo imaginava un escenari de molta llibertat individual, i és correcte, però cal perquè funcioni de manera més o menys harmònica, un treball previ i profund de preparació i argumentació per tenir clar on arribar. Deixant marge sempre a l'adaptabilitat que requereixi la situació.

2. Els tallers vinculats al Hip Hop, tenen un impacte holístic en la persona?

Si entenem com a holístic la concepció de la realitat com un tot unitari i dinàmic en si mateix i no com una conseqüència de la suma de diferents parts que la componen, haig d'admetre que sí, ja que en la realització dels tallers i en l'estructura dels aprenentatges i l'experiència viscuda ho he vist i sentit així, com una globalitat, com un tot, no separant cos i ment, sinó treballant des de la globalitat de la persona.

Quan es parla d'holístic és en el sentit de la influència que puguin tenir els tallers de Hip Hop en la globalitat de la persona, incloent la part més pràctica, la part més reflexiva i la part més essencial de cadascuna. En la part pràctica es refereix a la involucració en l'activitat o taller, realitzant la tasca que les professionals han encomanat, sense tenir en compte el resultat final. Llavors, la part reflexiva és en el sentit dels pensaments previs a l'acció, i la maduració de la idea abans d'actuar, el fet de plantejar-se què voldrà fer i de quina manera. I finalment la part més essencial, en el sentit de tenir l'espai de ser qui ets o qui vols ser, és a dir, entenent que cadascú és única i que tot el que realitzi serà personal.

En aquest sentit en els tallers, com a professional, s'ha de tenir la capacitat de generar un espai segur per tal que les educands puguin sentir-se còmodes per poder-se expressar sense cap estil de prejudici, perquè sinó aquesta part última no s'aconseguirà.

Sobretot en l'àmbit escolar es tendeix a reprimir molt els pensaments i les idees d'aquelles persones més creatives, provocant que moltes vegades les joves no vulguin expressar directament el que senten per por a ser rebutjades o jutjades pels iguals. En els tallers de Hip Hop, és molt important remarcar el fet que no existeix el que està bé i malament i que tothom és lliure de pensar i actuar sempre que això no involucri una falta de respecte a les companyes o a algú aliè.

3. És el Hip Hop una pedagogia apta i funcional per a tothom?

Sí, tenint en compte que ens centrem en una franja d'edat de joves. És una disciplina que no pretén arribar a un objectiu fix, com una puntuació o una nota d'un examen sinó que l'objectiu és individual i assolir-lo és la pròpia participació i arribar fins el punt on cadascú decideix.

Aquest aspecte és molt interessant perquè els participants difícilment tenen sensació de fracàs personal, perquè no poden comparar els seus resultats amb un número o una nota, ni aproven, ni suspenen, i això evita la sensació de frustració de no arribar a l'objectiu. Això no significa, en cap cas, que no calgui ser exigent, només que com a eina de treball ens pot obrir opcions que segurament no ens poden obrir altres tècniques.

Al mateix temps no es pretenen imitar models preestablerts que representin la perfecció a la qual volem arribar, per tant, penso que efectivament el Hip Hop és una pedagogia apta i funcional per a tothom.

Finalment m'he adonat de l'eficàcia d'aquesta eina i penso que de cara al meu futur professional, com a educador social, intentaré anar introduint de manera progressiva estratègies educatives diferents, des les més clàssiques a les vinculades a la cultura del Hip Hop que em són més properes, així com d'altres que puc anar descobrint en el futur.

El treball m'ha deixat clar que eines pedagògiques no tan ortodoxes, si s'utilitzen ben programades i executades poden tenir una bona eficàcia, comparable a altres eines més conegudes i acceptades socialment.

No pretenc dir que són eines universalment vàlides per a tothom, sinó que per determinats col·lectius de joves i adolescents, poden ser una eina complementària a d'altres, però amb una innegable força i atractiu.

Per pròpia naturalesa són unes activitats que les joves tenen identificades com a lleure i no com a educació formal, de manera que si les utilitzem adequadament el seu poder és molt gran, atès que hi ha poca resistència prèvia per part dels participants.

Una dificultat evident d'aquestes eines que he pogut constatar en el treball és la dispersió en què fàcilment es pot caure. Cal ser estricte en la planificació de les activitats i tenir molt treballat d'entrada tot l'entramat de les sessions per poder arribar als objectius marcats. He vist que moltes de les participants són més artistes que educadores òbviament, i el seu objectiu no és educar, però he constatat el potencial d'aquestes disciplines i crec que dotant d'una estructura més sòlida, sense perdre l'espontaneïtat poden arribar a ser unes eines transformadores de primer nivell.

9. Reflexió

Una vegada realitzat el treball, sento que ha estat, per a mi, una aportació més enllà del que és pròpiament acadèmic, sento que després de quatre anys, he pogut trobar les connexions del coneixement teòric ofert per la universitat, amb el coneixement empíric del Hip Hop que he après al llarg de la meua vida. Realment, és un fet molt significatiu per mi, perquè he pogut unir, definitivament, la meua forma de vida amb els coneixements pràctics i teòrics que m'ha aportat cursar Educació Social. El fet de poder vincular dues vessants molt rellevants de la teua vida, per una banda, la que li dona sentit, i l'altra més vocacional, trobant-li un sentit holístic i creient-te el potencial educatiu que té aquesta pràctica i el que tens tu, com a persona, és difícil d'expressar amb paraules.

Per altra banda, ha estat molt gratificant, perquè m'ha deixat palès que en determinats àmbits i per determinats col·lectius aquestes eines poden ser un complement molt potent com a eina educativa. Honestament, ja tenia la intuïció de què a través del Hip Hop, es podria arribar més fàcilment o es podria despertar l'interès de joves que per altres camins més convencionals, seria més difícil. La principal dificultat que hi veia era la sistematització de les activitats i l'estratègia per poder conduir cap a un objectiu i que no es quedés en un mer *divertimento*.

La mateixa feina del treball, les reflexions, l'organització i realització del taller m'han obert els ulls i he après consciència de l'enorme potencial que té. Espero que dins del meu futur professional dins el món de l'Educació Social poder fer intervencions i mantenir-me amb aquestes disciplines quan sigui possible.

Durant la realització del treball no tot han sigut flors i violes, ja que puc dir que he experimentat tot tipus de sentiments i emocions. Per una banda l'angoixa al no saber per on enfocar la investigació, l'estrès al veure que les companyes van avançant ràpidament i que jo segueixo dies i dies en el mateix punt, pors per no acabar el treball o que no assoleixi les meves expectatives, etc. Tot i això, també hi ha hagut sentiments i emocions positives durant la realització i el final del treball, com per exemple, motivació al veure que el treball comença a tenir sentit i que ja no és una idea, el fet de descobrir nous conceptes, autores, articles, llibres que m'interessen i que m'han aportat molt a nivell

personal, trobar-li sentit a la investigació més enllà de la investigació, etc. En definitiva, considero que han sigut uns mesos intensos però que finalment han valgut la pena.

Pel que fa a la part pràctica del treball, han sigut moments claus per al bon desenvolupament de la investigació i pel meu aprenentatge, perquè d'alguna manera trenquen amb el procés teòric que portes molt de temps desenvolupant i t'endinsen en el marc pràctic de la intervenció. En el transcurs del treball tota la part teòrica que portes realitzant, que no és poca, bàsicament és per fonamentar i realitzar una pràctica de qualitat, i és un moment molt bonic, veure com tots els coneixements es veuen reflectits amb les persones que tens al davant. Poder aplicar tota la teoria, idees, pensaments que t'has estat plantejant i reflexionant tants dies, a l'hora de la veritat sempre varien, però malgrat això, un cop acabes de realitzar els tallers i agafes un espai per extreure'n conclusions, és just en aquest moment, on t'adones de tota la feina feta. Com he dit abans, a l'hora de realitzar els tallers sempre acaben essent diferents del que tens planejat, acceptar-ho i valorar-ho és una tasca difícil però primordial, perquè en aquests canvis és on hi ha la màgia de cada taller. Socialment tendim a buscar sempre un resultat positiu, bonic, estètic, etc. I més quan es parla d'una pràctica artística, però precisament, després de la realització del treball i dels tallers, veig que el procés és més significatiu que el resultat. El resultat òbviament és important, perquè d'alguna manera és el desenllaç de la intervenció que s'ha realitzat i és el "producte" que es pot veure. El procés es la part que no es pot observar, però que es pot percebre i és aquí on t'adones del valor i el potencial que el Hip Hop adopta com a pràctica educativa.

Ara mateix, a punt d'acabar la investigació i escrivint l'últim paràgraf del treball, sento que no he assolit del tot les expectatives que tenia abans de començar la tasca. Malgrat que hagi obtingut un resultat positiu i tota la recerca d'informació i reflexions m'hagin sigut molt útils, sento que em queda molt per investigar. Penso que és normal en qualsevol investigació el fet de començar a endinsar-te en un nou món i que aquest poc a poc et vagi absorbint creant-te més ganes de conèixer i millorar la investigació que estàs fent. Entenc que, d'alguna manera, l'ambició i les ganes de realitzar un treball significatiu, impliquin aquests tipus de sentiments, fent que sempre vulguis millorar la qualitat del material obtingut. D'alguna manera aquest treball ha arribat al seu final, en l'àmbit acadèmic ja que s'ha hagut d'entregar, però a nivell personal, com a Roger, aquesta investigació només acaba de començar. Sí que es veritat que això ha sonat molt tòpic,

però realment estic motivat per continuar investigant, i formar-me en aquest àmbit per tal de lluitar i donar a conèixer, pedagogies tant potents com les vinculades al Hip Hop.

10. Referències bibliogràfiques

Bonetto, Vanesa AnaliaIcon, Calderon, Luciana Lorenac (2014). La importancia de atender a la Motivación en el aula. *PsicoPediaHoy*, 16(01), 1-20.

Cities, Educating (2020, novembre 30). *30 anys transformant persones i ciutats per a un món millor*. [Vídeo]. Youtube.

https://www.youtube.com/watch?v=k7ddco1h2kI&t=19s&ab_channel=EducatingCities

Escudero, Luis Alberto (2013). La dimensión educativa de la calle. Master en sociología de las políticas públicas y sociales. Zaragoza. (Deseembre, 2013). Recuperat a partir de: <https://zagan.unizar.es/record/13145/files/TAZ-TFM-2013-1205.pdf>

Fanals, Laura (2022, abril 12). *Font de la Pólvora, el barri amb la renda més baixa de Catalunya*. Diari de Girona. <https://www.diaridegirona.cat/economia/2022/04/12/font-polvora-barri-amb-renda-64927405.html>

F, Oliver (2014 Octubre 29). Nas & Large Pro - Live at the Barbeque (Live, 1991). [Vídeo]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=ta3srWr4sJQ&ab_channel=OlivierF

García, Jordi (2012). *Educació i carrer: mirades des de l'antropologia i des de la literatura*. Revista de Ciències Socials Aplicades. 4. 47-66.

Gignac, Sonia (2009 Juliol 15). *80s Breakdance 1983!!*. [Vídeo]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=LCmshdKGono&ab_channel=SoniaGignac

graffitiandrew (2007 Setembre 25). *graffiti vs vandal squad New York old school*. [Vídeo]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=DOk8IFJ_mwY&ab_channel=graffitiandrew

Hiroshi, dj (2009 Juliol 10) *Grandmaster Flash DJ Jazzy Jeff DJ Kid Capri Medley Live Mix!!*. [Vídeo]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=8v90ZBBpzys>

Parmar, Priya., Bain Bryonn. (2007). *Spoken Word: The Power of Urban Art and Culture*. Peter Lang AG.

Peralbo, Manuel, Sanchez, Jose Maria (1990). *Investigaciones y experiencias*. Reflexiones sobre autoconocimiento y educación. *Revista de Educación*. 292, 931-960.

Pérez, Milagros (1996 Març 08). El Vaquilla no puede con su historia: *El País*. Recuperat el 10 de Maig de 2022,
https://elpais.com/diario/1996/03/08/ultima/826239602_850215.html

R, Lady, (2022, febrer 23). *El Rap francés i espanyol amb Lady R* [Vídeo]. Youtube.
https://www.youtube.com/watch?v=s-9SBUrk324&ab_channel=LaCapsa

R, Lady (2021, març 6). *NOTORIOUS BIG, KING OF NEW YORK: la historia de su foto más famosa*. [Vídeo]. Youtube.
https://www.youtube.com/watch?v=cC_WBqfpVIw&ab_channel=LadyR-LeSecteurR

Simó, N, (2017, noviembre 13). *¿Las escuelas democráticas mejoran los resultados educativos?* [Vídeo]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=6OWrNKj-bbA&ab_channel=CampusUVic%7CUVic-UCC

TheBerlin09 (2011). *New York Bronx (South Bronx) in the 70's and 80's*. [Vídeo]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=AtI-En92Xso&ab_channel=TheBerlin09

Urano, Erik (2011 novembre 11). *Energia Libre* [Vídeo]. Youtube.
https://www.youtube.com/watch?v=MsjtVqBoFIk&ab_channel=RealAndCalle

Vásquez, Sonia. (2021). Estrategias del pensamiento creativo: una mirada desde la educación básica. *Revista Innova Educación*, 3(4), 111-122.

Yajahira, Smitter. (2006). Hacia una prespectiva sistèmica de la educación no formal. *Revista Laurus*, 12(22), 241-256.

11. Annexos

11.1. Entrevistes

Bryan Vit

- Hip hop can be an educational tool? You think it's a powerful pedagogy? (Settlers based on values, workshops to enhance creativity, etc.)

Hip hop is education. It's a philosophical practice of living and learning, individually and together with others. It's about sharing and improving knowledge, skills and attitudes regarding life and communication. It's powerful because by practicing one or more of the elements, we become communication experts and can change individual and social ways of thinking, acting and living.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Roger Artigas
Impacte holístic en la persona.

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusias

-Hip hop-related workshops, do they have a holistic impact on the person?

Every element involves the combination of body, mind and soul, so yes, hip hop related workshops enhance all these aspects.

Roger Artigas
Impacte holístic en la persona.

- Do you think social media has had a negative or positive impact on the hip hop?

It's a tool that can be used for emancipatory purposes, but in terms of learning, I believe that using social media shifted the focus from the process to the product, which isn't what in my opinion hip hop is about.

Roger Artigas
Influència en les joves.

- The context of the person is very important. Do you think the relevance to a place is an aspect to work to enhance some educational resource?

Letting people tell their "story, where they come from, where they want to go, and in whatever way they want to communicate is one of the potentials that hip hop can foster.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

- Today in our country there's a boom in urban music, do you think there's an influence on the youngest? Do you think that at the same time you can create bond with them?

Of course, hip hop music being omni-present gives the hip hop educators and their students the opportunity to talk about something common. A cultural common ground as a basis for further explorations about where the music and urban culture came from and how it changed.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Boar:

- El Hip Hop pot ser una eina educativa? Creus que és una pedagogia potent? (Tallers basats en valors, tallers on potenciar la creativitat, etc.)

Evidentment pot ser una eina educativa. Des del meu punt de vista no sempre ho ha de ser, però en moltes ocasions la cultura Hip Hop transmet coneixements, inquietuds i valors. Ja des del seu origen s'utilitzava com a eina educativa, i s'ha anat demostrant al llarg dels anys que així pot ser, en forma de tallers musicals, de ball o artístics. Depèn de l'enfoc que se li doni sortiran uns resultats o uns altres, però des del que jo he vist, el Hip Hop ha ajudat a desenvolupar la creativitat, buscar nous coneixements i inquietuds.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusiasme

- Els tallers vinculats al Hip Hop, tenen un impacte holístic en la persona?

Jo diria que els tallers ben fets relacionats amb el Hip Hop, ajuden a l'individu a aprendre sobre el respecte, el coneixement d'un mateix, la tolerància, la convivència, l'autoestima i aspectes relacionats amb el comportament humà i social. Tot això pot ajudar a potenciar valors positius als usuaris d'aquests tallers, per tant diria que poden tenir un impacte positiu en les persones.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

- Creus que les xarxes socials han tingut un impacte negatiu o positiu en el Hip Hop?

Les xarxes socials, igual que amb la resta d'aspectes de la societat, han afectat positivament per una banda (més fàcil accés a la informació, més bona connectivitat, fàcil comunicació entre persones de diferents llocs, ...), i per altra, també ha afectat negativament (globalisme artístic, falta d'originalitat, l'augment de les modes, buscar la fama online,...).

Roger Artigas
Influència en les joves.

- El context de la persona és molt important Creus que la pertinença a un lloc és un aspecte on treballar per a potenciar algun recurs educatiu?

El context individual és vital per entendre la vida i el desenvolupament d'una persona, i per mi, sí que el fet de pertànyer a un grup social, dóna seguretat a l'individu i una varietat àmplia d'aspectes positius com l'amistat, el respecte, el treball en equip,...

Roger Artigas
Impacte holístic en la persona.

- Avui dia al nostre país hi ha una augment de la música urbana, creus que existeix una influència cap a les mes joves? Creus que al mateix temps pot servir per a crear vinculo amb ells?

Evidentment que sí. La música urbana o derivada del Hip Hop, és la número 1 del món a nivell d'oients, i això sense cap mena de dubte, influeix als joves de molts països. Aquesta influència pot ser positiva o negativa, amb indiferència del gènere musical que sigui, i això afectarà a la ment dels més joves. Dit això, els joves poden crear vincles molt forts amb la música, i això definitivament els influenciarà pel seu futur.

Roger Artigas
Influència en les joves.

Erik Urano

- ¿El Hip Hop puede ser una herramienta educativa? ¿Crees que es una pedagogía potente? (Talleres basados en valores, talleres donde potenciar la creatividad, etc.)

Bueno, yo creo que el hip hop puede ser una herramienta educativa en cuanto a que no deja de ser una expresión artística que tiene varias ramificaciones entre ellas pues está el baile, está la pintura, está cantar digamos, producir, es muy interesante porque es una un poco varias corrientes artísticas y eso ya le da cierta potencia. Luego también es un arte creado de la nada, sin ningún tipo de medios con lo cual prácticamente cualquier persona independientemente de cual sea su posición socioeconómica puede empezar a hacer algo, es que me parece una herramienta pedagógica bastante potente además claro esta, que siempre ha sido el arte de la juventud entonces eso ya le da una fuerza intrínseca.

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusiasme.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Roger Artigas
Influència en les joves.

- ¿Los talleres vinculados al Hip Hop, tienen un impacto holístico en la persona?

Creo que los talleres vinculados al hip hop pueden llegar a tener un impacto holístico con la persona ya que digamos que, golpeando alguna manera al completo y como que lo abren varias vías por las que desarrollarse entonces a ese nivel de lo que sí que es holístico, creo que abre como varias vías por lo que hablaba antes de los distintos estilos artísticos como quizás ahí como que pueden otorgar cierta plenitud al individuo por abarcar más, por abarcar más quizás que otras corrientes otros talleres pedagógicos, entonces el nivel creo que sí que tiene un impacto holístico

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Roger Artigas
Impacte holístic en la persona.

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusiasme.

Roger Artigas
Influència en les joves.

- ¿Crees que las redes sociales han tenido un impacto negativo o positivo en el Hip Hop?

Creo que la redes sociales han tenido un impacto, al final las redes sociales pues eso son como la droga o como la tecnologías es depende del uso que les demos, entonces digamos que la redes sociales han tenido un impacto positivo ya que han anulado el concepto de espacio y en algunos casos el tiempo en la comunicación entre personas, lo cual es muy positivo, a la vez también te han tenido un impacto negativo porque digamos que no sé si el ser humano está preparado sociológicamente como para algo tan fuerte entonces están creando como muchas corrientes de opinión, entra en el juego los a los algoritmos, que digamos que crean un determinismo en el individuo a la hora de elegir que escuchar que ver o incluso que pensar, entonces es el terreno más peligroso.

Roger Artigas
Influència en les joves.

Con lo cual el hip hop no es que hay entre un impacto positivo o negativo y lo han tenido tanto positivo como negativo en el ser humano, lo cual implica pues que haya sido positivo y negativo en el hip hop

Roger Artigas
Impacte holístic en la persona.

- El contexto de la persona es muy importante ¿Crees que la pertinencia a un lugar es un aspecto donde trabajar para potenciar algún recurso educativo?

Y sí que creo que el contexto de las personas es importante, vamos por descontado de hecho hay propiamente estudios que determinan que tu lugar de nacimiento es un condicionante completamente potente tanto en aspectos desde tu salud a tu educación a tu posición económica, entonces está claro que el contexto cultural y socioeconómico tiene un impacto completo en el desarrollo de la persona hay excepciones y el Hip Hop ha otorgado muchas de ellas de gente que ha nacido en una posición económica y ha muerto en otra, pero desde luego es muy muy muy muy muy extraño y el número es muy reducido, yo creo que el contexto es completamente determinante en el individuo.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Roger Artigas
Influència en les joves.

- Hoy en día en nuestro país hay un auge de la música urbana, crees que existe una influencia hacia las mas jóvenes? ¿Crees que al mismo tiempo puede servir para crear vinculo con ellos?

Y la última pregunta, yo creo que sí que existe una influencia de los más jóvenes, es evidente, digamos que la urbana es la música de los jóvenes, lo lleva haciéndolo desde los años ochenta si metemos el rap el hip hop en general, también lo fue el Punk y demás pero es verdad que el hip hop en concreto tiene un impacto en el individuo joven muy fuerte. Hoy en día no hay tanto tribu urbana y la gente que escuchar música urbana escucha otras músicas, pero desde luego uno de los mayores influyentes de la sociedad moderna. Creo que crea un vínculo con los jóvenes está claro, pero sobre todo el vínculo se crea cuando el emisor o artista forma parte del grupo social que podemos hablar con jóvenes o como juventud entonces creo que no depende tanto del idioma o del estilo artístico sino de del propio emisor del mensaje que normalmente pues es joven conectabas más allá del hecho de lo que haga.

Roger Artigas
Influència en les joves.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

Lady R

- ¿El Hip Hop puede ser una herramienta educativa? ¿Crees que es una pedagogía potente? (Talleres basados en valores, talleres donde potenciar la creatividad, etc.)

Puede serlo siempre que se de prioridad a un enfoque que aporte valor. Por dar un par de ejemplos...

Destacando que el Hip Hop nace de una falta de recursos económicos en la que se crea un género musical a partir de un simple plato de dj. Cómo aún teniendo poco, uno puede ser creativo a través de ello y crear valor.

O también podría ser útil para crear interés en el lenguaje y en la posibilidad de jugar con él de una manera más atractiva para los jóvenes de lo que podría ser un análisis de una obra literaria del siglo XVIII.

Roger Artigas
Influència en les joves.

Roger Artigas
Potencial educatiu del Hip Hop.

- ¿Los talleres vinculados al Hip Hop, tienen un impacto holístico en la la persona?

- ¿Crees que las redes sociales han tenido un impacto negativo o positivo en el Hip Hop?

Las redes sociales, como todo, impactan de una forma u otra según el uso que cada uno le de. Como herramienta es increíblemente buena, porque te da acceso a mucha información directa de artistas determinados, cuentas especializadas que dan información que de otra manera sería complicada de encontrar, testimonios de los propios agentes activos o que fueron activos en el panorama...

Roger Artigas
Influència en les joves.

A un nivel más creativo, también permite poder dar a conocer tu trabajo musical, audiovisual o lo que tercie, y en ese sentido también facilita mucho el poder contactar e interactuar con gente con la que pueda interesarte trabajar o compartir. Por otro lado, también ha tenido su impacto negativo en que algunas redes sociales han hecho que la gente sólo se quede con una parte superficial de la historia, como pueda ser por ejemplo la estética, descontextualizándola totalmente de su significado original.

Roger Artigas
Potenciar la creativitat i l'entusiasme.

Roger Artigas
Influència en les joves.

- El contexto de la persona es muy importante. ¿Crees que la pertinencia a un lugar es un aspecto donde trabajar para potenciar algún recurso educativo?

- Hoy en día en nuestro país hay un auge de la música urbana, crees que existe una influencia hacia las mas jóvenes? ¿Crees que al mismo tiempo puede servir para crear vínculo con ellos?

11.2. Diari de barricades

El diari que es presenta a continuació, forma part de les pràctiques realitzades el segon semestre de 4t d'Educació Social a la Fera Ferotge a Vic. En aquesta entitat, tot i que vaig portar a cap les pràctiques també vaig poder dur a terme una acció socioeducativa d'un taller de graffiti amb valors, basant-me en la teoria i pràctica que s'exposa en aquest treball. Seguidament, s'exposa un recull de les reflexions més interessants de la meva passada per l'entitat.

Data: 31/01/22

Durada: 09:00 – 15:00h

Lloc: La Fera Ferotge

Persones implicades: Michi, Xènia, Marta i Zoe

Descripció:

Avui ha sigut el primer dia de pràctiques. A les nou menys cinc del matí he assistit a la Fera Ferotge, l'entitat on realitzaré les pràctiques de quart durant dos mesos. He entrat i la Michi ja m'estava esperant, ja la coneixia de la setmana passada que vam quedar per presentar-nos i per parlar del tema horaris. M'he presentat i totes s'han presentat molt simpàticament. Les primeres sensacions que he tingut han sigut de molt bon rotllo i molta fluïdesa entre totes les membres de la Fera. He descobert que avui també és el primer dia de la Marta, la psicòloga del projecte GEA i que en Zoe va començar fa una setmana. A continuació m'han acompanyat a fer una visita a tot l'espai de la Fera i després hem anat a veure el futur taller de bicicletes que està just al cantó. Un cop les instal·lacions s'han visitat, m'han explicat una mica per sobre qui són, què fan, els projectes que estan preparant, etc. bàsicament, m'han fet cinc cèntims del que és la Fera Ferotge.

Llavors, entre riures m'han deixat a una sala llegint el projecte GEA i tots els altres projectes que tenen entre mans i que veuré i participaré amb elles.

Reflexió:

Primerament, a diferència de l'any passat a les pràctiques que vaig realitzar, aquest any, m'he sentit inclòs, respectat i acollit.

Penso que és primordial que quan una persona nova arriba a algun servei, entitat, projecte, és de vital importància fer-la sentir acollida i respectada. Segurament la persona nova, malgrat les ganes que pugui tenir per començar, arriba en un context totalment nou on necessita un procés d'adaptació, i que les companyes t'acullin i t'ajudin a integrar-te de manera correcta, fa que la persona nova, pugui sentir-se a gust i amb més ganes de participar i formar part del projecte, entitat o servei. Generar un espai de confiança en l'àmbit de l'educació social és molt important, tant pels educands com per a nosaltres mateixes com educadores per a sentir-nos respectades i acollides.

Per altra banda, vull destacar el bon ambient que es respirava dins l'entitat. Penso que és molt rellevant també, el fet que entre les companyes hi hagi bona relació i molta comunicació per tal de poder fer la feina amb el màxim de ganes i transparència. Quan un ambient és càlid, i acollidor, fomenta les bones praxis perquè les persones que estan treballant tenen la tranquil·litat de saber que poden preguntar i equivocar-se. Que ningú neix amb tots els coneixements i que parlant les persones s'entenen. Des del meu punt de vista, poder comunicar i expressar-se amb total llibertat sense prejudicis ajuda al fet que la feina surti més ben feta. Perquè si tu no saps fer una cosa en concret, potser la teva companya et pot donar un cop de mà i solucionar-te el problema que tinguis. El companyerisme, al cap i a la fi, és unir les forces de totes per obtenir un bé col·lectiu, i d'aquesta manera les tasques es duen a terme d'una manera molt més orgànica.

Data: 02/02/22

Durada: 09:00 – 15:00h

Lloc: INS Torelló

Persones implicades: Michi i Zoe

Descripció:

Avui només arribar a la Fera, hem marxat la Michi, en Zoe i jo cap a l'INS de Taradell a fer dues xerrades.

Hem arribat a l'institut i hem realitzat dues xerrades, una a 4t d'ESO i l'altra a 1r d'ESO. Mai havia estat des del punt de vista de tallerista a una xerrada i ho he trobat molt interessant.

Les xerrades eren sobre drogues i sobre pantalles. Després de dur a terme les dues sessions hem retornat a la Fera i hem fet un feedback oral i escrit sobre com havien anat i quines coses es podrien millorar.

Reflexió:

Avui ha estat el meu primer dia dins d'una aula des d'una perspectiva diferent de la que solc estar acostumat. Sempre he estat en les aules com a educand i avui com educador.

M'ha semblat molt interessant el dia d'avui perquè he pogut veure el procés des del pas 0 (creació) a l'últim pas (execució). Recordo que quan anava a l'institut i venien a fer xerrades de qualsevol cosa, hi havia professionals que aconseguien robar-me l'atenció i l'interès per allò que explicaven i d'altres que no tant. Penso que les xerrades als instituts són molt importants perquè es poden tractar temes de molta importància des d'una figura externa i no formalitzada. Temes com drogues i sexualitat són temes Tabús a la societat en la qual vivim, i moltes joves amb les seves famílies potser mai ho arribaran a parlar, per tant, com a tallerista, penso que és fonamental la implicació prèvia per tal que realització dels tallers sigui afectiva i que les persones que la reben puguin sentir-se segures, lliures d'opinar i sobretot que la informació que ofereixis pugui arribar a ser transcendental.

Sempre he sigut partidari de l'educació "alternativa" a la institucionalitzada com podria ser a un institut, i també soc partidari de l'educació a través de l'interès i del joc. Penso que és molt rellevant que les alumnes estiguin motivades en executar les tasques que se'ls hi demanen durant la sessió per tal que aquesta implicació pugui transcendir en el seu coneixement. També, una cosa que he observat de les sessions que duen a terme la Michi i en Zoe és el fet de generar un espai de confiança i de confidencialitat. Perquè molt sovint els joves es limiten a expressar-se per por a les possibles represàlies per part de l'equip docent. I realment, des del punt de vista de tallerista, desvinculant-te de la formalitat i del poder penso que està a les teves mans, que les alumnes puguin expressar-se en total llibertat i sabent del cert que tot el que succeeixi a l'aula es quedarà allà.

Data: 07/02/22

Durada: 09:00 – 15:00h

Lloc: La Fera Ferotge

Persones implicades: Michi, Xènia, Marta i Zoe

Descripció:

Avui ha estat un dia més tranquil. Avui a l'arribar a la Fera, després d'establir conversa amb les companyes durant una estona, m'han donat la feina que realitzaria durant tot el matí.

M'han proporcionat la memòria, les fitxes de treball i els plans de treball de tots els projectes i tallers que duen a terme tant a primària com a secundària. Ara després d'una setmana a la Fera, on ja començo a conèixer per sobre les activitats que desenvolupen, he conegut la part escrita de tot allò que he sentit o he vist. Ha sigut un dia llegir, preguntar i conèixer la vessant més teòrica de la Fera.

Reflexió:

Penso que és molt important en arribar a una entitat nova el fet de conèixer una mica la seva trajectòria, els seus valors, la seva manera de funcionar, etc. Moltes coses a mesura de trobar-t'hi i de la pràctica les vas coneixent, però per exemple saber amb quins valors i quina mirada tenen davant de les seves accions va molt bé per familiaritzar-se amb l'entitat.

Potser no és el més entretingut aquest tipus de dies, però els trobo necessaris. Per desenvolupar una tasca coherent i paral·lela a l'entitat a la qual estàs, aquests dies més de lectura de la part teòrica van molt bé per poder identificar com més endavant aplicar els teus coneixements cap a la part més pràctica. També, penso que és molt rellevant, el fet de seleccionar entitats que es corresponguin amb la teva manera de pensar i de fer. A l'hora de buscar feina, fer una selecció acotada del que t'interessa i del que pots aportar a les entitats que et vols presentar, per part teva, és una acció correcta, perquè, per una banda, tu, com a persona treballadora dins l'entitat podràs aportar de manera fluida el teu gra de sorra, i per la banda de l'entitat, hi haurà una coherència entre ella i el teu enfocament.

Data: 08/02/22

Durada: 09:00 – 15:00h

Lloc: La Fera Ferotge

Persones implicades: Lai

Descripció:

Avui, ha estat un dia diferent de la resta, en arribar a la Fera al matí, hem estat parlant amb tot l'equip del que faltaria comprar per acabar d'equipar el taller de bici. A continuació, juntament amb en Lai hem anat al Decathlon i al Leroy Merlin a comprar material per arreglar i a recondicionar bicicletes i tota mena d'eines per a poder-ho realitzar. Hem estat tot el matí comprant i un cop ho teníem tot, hem anat al taller de la Fera i ho hem recondicinat al taller. També hem fet alguna reparació d'alguna bici.

Més tard, he assistit de nou a la Fera i he estat revisant els tallers de la setmana vinent per poder estar familiaritzats amb ells.

Reflexió:

Avui, en ser un dia completament diferent del que solc estar acostumat, m'ha agradat molt per veure que realment no sempre es fa el mateix en una entitat com la Fera.

En una entitat no sempre es fa el mateix, i a vegades les activitats que es duen a terme, especialment no tenen caire gaire educatiu. Malgrat això, sempre és un bon moment per observar i aprendre de les praxis que et vas trobant.

Amb una activitat tan senzilla com anar a comprar material pel taller, prèviament hem hagut de fer una cerca per internet del material que volíem comprar per tal de no passar-nos del pressupost.

Hem calculat on sortia millor qualitat preu, hem trucat a diferents llocs i finalment ens hem decantat pel Decathlon, el Leroy i una compra via en línia al Lidl.

Saber-se adaptar i tenir recursos davant de la diversitat de situacions que et puguis trobar és imprescindible. No sempre ens movem en els àmbits que coneixem més i això està bé, aprendre de les teves companyes i tenir una actitud oberta a aprendre deixant de banda l'Ego i el paternalisme que hi pugui haver.

Per altra banda, em sembla que socialment, ens han inculcat que l'error és una cosa negativa i a vegades les persones deixem de preguntar alguna cosa per vergonya o per por a equivocar-se. Clarament, penso que és un error, partir que equivocar-se està malament. La comunicació és bàsica pel bon funcionament de tot l'engranatge i quan una cosa no es té coneixement, està molt bé poder-ho preguntar i aprendre-ho.

Data: 17/02/22

Durada: 09:00 – 15:00h

Lloc: INS Vedruna de Tona

Persones implicades: Michi

Descripció:

Avui he quedat amb la Michi directament a l'INS de Tona, perquè havíem de realitzar quatre xerrades. Les xerrades eren primerament de l'Alcohol i els seus riscos, i llavors les altres tres eren sobre el Cànnabis.

Un cop hem dut a terme la primera xerrada hem anat a un bar del cantó del centre a fer un cafè i aprofitar per avançar feina. Jo, he aprofitat per avançar el diari de camp.

Llavors hem anat de nou al centre, el Vedruna a dur a terme dues xerrades i ens hem trobat amb un petit incident. Un cop hem arribat, resulta que s'havien equivocat i no se'n enrecordaven que avui hi havia tallers, després d'estar parlant amb l'equip directiu del centre, s'ha acordat una nova data i hem retornat al bar a continuar fent feina.

Finalment, hem realitzat la última sessió a l'INS de Tona i hem retornat cap a casa.

Reflexió:

Avui m'ha agradat molt com han anat els tallers perquè he pogut veure el funcionament del mètode restauratiu, el mètode en el qual s'imparteixen principalment tots els tallers de la Fera Ferotge.

El mètode restauratiu és un sistema en el qual el principal objectiu se centra a cuidar les persones i les relacions. Es genera a través del diàleg i de la identificació de fets que es volen treballar.

He vist també que és fonamental generar espais de confiança per tal que les persones que reben la sessió puguin sentir-se còmodes, segures i amb confidencialitat. És molt important també deixar que les persones puguin tenir veu i que sàpiguen que són escoltades. Llavors, a través dels temes que s'hagin generat, extreure unes conclusions i identificar l'afectació i a partir del que surti a la sessió, tractar-ho.

Penso que el mètode restauratiu és un gran mètode perquè tracta directament el problema des de l'arrel i des de la vivència, el qual és molt significatiu per les persones, ja que se senten identificades amb el fet. Penso que això genera directament que puguis identificar la vivència i puguis entendre i percebre la qüestió i la possible solució. En aquesta franja d'edat (disset anys), és molt rellevant generar qüestions que "toquin" de prop per tal que es puguin sentir identificades i així puguin mostrar atenció.

Per altra banda, penso que també és important destacar la capacitat d'adaptació i resiliència.

Com a futur educador, penso que és molt rellevant saber gestionar situacions com la que ens hem trobat avui en l'INS Vedruna. Des del punt de vista de les persones participants, arran del feedback que es genera a l'últim exercici, on tenen la possibilitat d'expressar el que han sentit o han après durant la sessió. Ha estat molt positiu, per una banda, pel que hi han expressat oralment elles mateixes i, per altra banda, pel que hem pogut veure i percebre els professionals. Quan el taller es desenvolupa correctament, es desprèn una energia especial, tant per les alumnes com per part dels professionals, que te'n dons compte de què realment els hi està agradant i estan sentint-ho útil. També, cal afegir que això segurament no és per totes les persones de la classe, però sí que generalment es percep per una majoria. Al final la valoració de les persones participants per mi és la més important, perquè són elles les qui reben el taller i a qui realment està dirigit. L'autovaloració i crítica sempre està present en els tallers i en el post taller, però sí que realment doncs més valor al feedback que puguin tenir les participants

Sovint les coses no surten com ens esperem o ens agradaria, i tenir la capacitat d'adaptar-te a situacions o aconseguir solucions convenients de manera ràpida i eficaç és imprescindible per tal d'executar una tasca de manera efectiva.

Data: 21/02/22

Durada: 09:00 – 15:00h

Lloc: CCVic Serra de Senferm

Persones implicades: Michi, Marta i Isidre

Descripció:

Avui ha començat el curs de cuina dirigit per l'Isidre. El dia ha començat a les 09:00 h del matí a la Fera Ferotge, on ens hem trobat totes les participants del taller i hem anat caminant fins CCVic Serra de Senferm a Plaça Osona de Vic. Un cop allà, hem conegut a l'Isidre, la persona encarregada de realitzar el curs de cuina. Hem fet un joc per trencar una mica el gel i llavors ens hem posat a fer activitats, dirigides per l'Isidre en relació al curs. A les 14:00 ha acabat el curs i totes plegades hem tornat cap a la Fera caminant.

Reflexió:

Avui ha estat un dia molt intens. Al començar el curs, tot anava una mica a l'expectativa del que passaria. Malgrat això, ja dic per avançat que ha anat molt bé.

Avui ens hem conegut totes les persones participants del curs i això m'ha fet reflexionar en diferents aspectes. Durant el transcurs del matí, s'han pogut observar les diferents personalitats que hi ha, els diferents rols que sembla que es van solidificant a la classe, el tipus de persones, les maneres de pensar diferents, les diferents cultures, les motivacions i desmotivacions, etc.

Com a futur educador, penso que és molt important tenir la capacitat d'observació. En trobar-nos amb diferents persones, de diferents contextos, està molt bé veure com es comporten, com actuen, que fan, etc. per tal de poder entendre els seus comportaments, les seves actuacions i com tot això ho duen a terme.

Penso que també és molt rellevant i és una tasca bàsica de l'educació social és saber gestionar les situacions, en el sentit de saber trencar el gel quan ningú parla, quan algú està incòmode perquè ho veus intentar-hi posar una solució, incloure les persones que es queden més fora o que participen menys, en general saber dinamitzar de manera global les sessions.

Finalment, també crec que és bàsic, i importantíssim en l'educació social és el fet de no posicionar-se al costat d'algú segons la seva actitud. Des del meu punt de vista, tota persona té un punt de vista de les coses, una manera de pensar, de fer, etc. A vegades aquestes maneres de fer són molt diferents a les teves i hi han comportaments o actituds que potser no t'acaben d'agradar. Sovint, quan hi ha un posicionament d'una actitud d'algú això la condiciona en el seu desenvolupament, això si no recordo malament se'n diu efecte pigmalión. Partint doncs d'això, és el que explicava, saber adoptar una actitud més neutre i saber gestionar les emocions i el sentiments que se't puguin generar per tal de dur una tasca professional. Durant la sessió vas veient comportaments i actituds que potser no van tant amb la teva personalitat o que inclús no els trobes positius o no t'agraden. Sovint tendim a posicionar-nos amb alguna persona o inclús a "girar" a algú. Això, malgrat que sigui difícil s'ha de saber gestionar i adoptar una posició neutra cap a totes sempre que no es falti el respecte a ningú.

Data: 22/02/22

Durada: 09:00 – 15:00h

Lloc: Creu Roja Vic

Persones implicades: Marta i Isidre

Descripció:

Avui també hem quedat a les 09:00 h a la Fera amb totes les participants del taller i hem anat totes plegades a la Creu Roja, situada a la zona de l'Atlàntida, on allà ens hem trobat a l'Isidre ja preparat per dur a terme el curs.

Avui l'Isidre ha ensenyat els tipus de talls, les diferents verdures que hi ha segons la temporada i diversos consells per a la seva conservació. Després, he hagut de marxar perquè necessitaven la meva ajuda en el taller de bici, la qual he hagut de natejar el terra, barniçar, i anar a rentar roba a una rentadora pública de la zona del Remei.

Reflexió:

Avui reflexionaré sobre la importància de parlar i conèixer.

Quan estem amb joves, és molt important respectar els seus espais quan els necessiten i els seus tempos i està molt bé poder parlar i conèixer la persona. Cada cop que parlo més amb les persones que conformen el grup, m'adono que es van obrint a poc a poc i expressen més coses, més sentiments, més opinions.

Tothom, davant de situacions noves, adoptem una posició potser de més distància, adoptem com una "cuirassa", que a mesura que va passant el temps i va augmentant la confiança es va obrint. Totes les persones som iguals, tenim pors, som vulnerables i sovint s'intenta no aparentar-ho. Des de la figura de l'educació social, en aquest cas com persona que desenvolupa el taller, és molt fàcil agafar el rol autoritari, estil paternalisme, pensant o actuant com si tu tinguessis la raó absoluta i que no t'equivoques.

Com a futur educador és important trencar amb aquesta posició tant per la teva part com per la de les teves companyes. Ser conscient que cada dia pots aprendre de qui menys t'ho esperes i sempre, tenir adoptada una actitud predisposada a equivocar-se i corregir i a aprendre.

Data: 23/02/22

Durada: 09:00 – 15:00h

Lloc: CCVic Serra de Senferm

Persones implicades: Marta i Núria

Descripció:

Avui he anat directament al CCVic Serra de Senferm on ens hem trobat totes les participants juntament amb la Núria i la Marta. La sessió d'avui consistia a parlar i treballar sobre el tipus de competències que et pots trobar o que necessites a una feina. Primerament, s'ha fet una breu presentació del que es treballaria avui a la sessió i llavors hem fet alguns jocs per cohesionar el grup. Tot s'ha desenvolupat molt fluidament fins que s'ha acabat la sessió i hem marxat cadascú cap a casa seva.

Reflexió:

Avui parlaré sobre la predisposició de les joves davant els tallers.

En els tallers i cursos, et trobes amb molts tipus de persones diferents, moltes personalitats, moltes maneres de fer desiguals. El que sí que es pot veure ràpidament, és la predisposició de les joves, es pot detectar ràpidament qui té interès pel qual es fa. És fàcil, com a responsable i desenvolupador del taller, que adoptis una posició més favorable cap a les persones que tendeixin a estar més implicades o facilitin la tasca que fas o que vegis que estan més interessades.

Com a futur educador, penso que és normal que passi això, és molt complicat tenir un grup i que tothom estigui contenta i motivada amb totes les activitats que es duen a terme. Però, per altra banda, mai has d'oblidar que has de fomentar positivament a les altres persones que potser no estan tan motivades. Crear cohesió i activitats per tal de fomentar la participació i la implicació d'aquestes persones a través d'activitats com podrien ser jocs, juntament amb tota la classe. Penso que és molt interessant aconseguir a través del joc que les persones més implicades ajudin a incloure a les que ho estan menys.

Data: 01/03/22

Durada: 09:00 – 15:00h

Lloc: Creu Roja Osona

Persones implicades: Isidre i Marta

Descripció:

Avui hem quedat directament a la Creu Roja d'Osona, he arribat a les 09:00 h en punt i pràcticament ja hi havia tothom. Quan ha arribat l'Isidre, el professor/cuiner, ens ha explicat en que consistiria el curs d'avui i després ens ha ensenyat el material que faríem servir. A continuació s'han repartit les tasques i totes s'han posat a treballar. El que ha consistit avui, ha estat en preparar diferents tipus d'entrepans petits per fer d'aperitius. Ha estat molt bé perquè un cop preparats ens els hem pogut menjar. Després l'Isidre ha dirigit la sessió més a un caire teòric explicant tipus de talls de ganivet, conservacions, etc.

Reflexió:

A vegades, després de les sessions del curs, amb l'Isidre ens quedem a xerrar durant una estona els dos sols sobre com ha anat la sessió, sempre acabem xerrant de tot menys del que toca, però sempre surten reflexions d'interès on podria passa-m'hi hores escoltant-lo.

Avui hem estat parlant sobre l'ideea que ens vol fer creure la societat entorn l'educació. Sovint, tendim a relacionar coneixement amb estudis, i si que és veritat que hi ha una relació molt estreta, però també val a dir que pots ser una persona culta sense tenir estudis. Poso d'exemple l'Isidre, que és un cuiner reconegut per tot el món i actualment professor d'aquest curs, on d'estudis té un cicle de grau mig de electromecànica. A vegades la societat ens fa prendre uns camins i unes decisions que realment no ens interessen del tot, però potser els emprens perquè socialment t'han fet veure que és el camí que pertoca per estar en la "normalitat". Com a futur educador, sempre intentaré vetllar pels interessos de les persones que em toqui acompanyar. Perquè penso que de l'interès surt la motivació i les ganes, i amb aquests dos factors segur que pots arribar molt lluny. Sempre en l'acompanyament tenint cura del procés i donant una visió realista.

Descripció:

Els dimarts sovint solen ser el mateix, consisteixen en quedar a les 09h a la Creu Roja amb l'Isidre, on comença la sessió teòrica sobre algun tema relacionat amb l'alimentació. Avui la sessió ha girat entorn el cacau. A diferència de les altres sessions avui ha assistit breument la marta, on hem anat els tres al bar a fer una reunió sobre la possible reinserció de les participants i donar una mica de feedback sobre el que hem anat observant durant

les sessions que portem. Llavors ha marxat la marta i hem fet fitxes de receptes que hem de fer o que ja s'han fet.

Reflexió:

En relació a la sessió d'avui, m'agradaria destacar que quan hem anat a fer la reunió, la Marta ha tingut en compte la meva opinió, donant-li el mateix valor que la de l'Isidre, a vegades en l'àmbit de pràctiques, només per estar en aquesta posició la teva opinió té un pes diferent a la de les companyes, i ho entenc, perquè al final tu estàs allà per aprendre, però a vegades donar valor a la teva opinió és molt agraït. Això, també ho vull extrapolar en el futur com educador social, de sempre estar disposat a rebre l'opinió de tothom independentment de la persona, perquè penso que tothom et pot aportar alguna cosa, alguns més de qualitat que els altres però tenir sempre diversos punts de vista per contrastar la teva és molt interessant.

11.3. Fotografies dels tallers

Intervenció socioeducativa d'un taller de graffiti amb valors, a la Fera Ferotge de Vic:

Font pròpia.

Font pròpia.

Font pròpia.

Font pròpia.

Font pròpia.

Font pròpia.